NUMMER 46 DONDERDAG 18 NOVEMBER 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad” dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Indische Weldadigheidsfeesten te Deventer.

De dagen van Zaterdag 6 en Zondag 7 November stonden, in de oude veste aan den IJsel, „in het teeken van Indië”, d.w.z. dat aldaar Indische feesten gehouden zijn, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de *slachtoffers van de Padangramp*, de ramp welke ook hier te lande zoo groote deernis heeft verwekt.

Het beproefde middel ter bereiking van een nobel doel heeft ook hier goede resultaten opgeleverd; de financieele uitkomst is bevredigend bevonden. Voor de organisatie van dit tweedaagsche feest had zich een Comité gevormd, waarvan de Burgemeester, de heer Jhr. Mr. T. A. M. A. van Humalda van Eysinga het Eere-Voorzitterschap aanvaard had, terwijl de Centrale Commissie bestaande uit 7 leden, gepraesideerd werd door den heer Dr. H. Zeylstra Fzn. Aan de commissie waren toegevoegd een 14-tal dames en heeren, leden sub-commissies.

De heer Zeylstra voornoemd, hoofdbestuurslid der Vereeniging „Oost en West”, was zoo vriendelijk der Redactie van het „Koloniaal Weekblad”, ter kennisneming, toe te zenden het fraai uitgevoerde programma en een exemplaar van het „Deventer Dagblad” van 8 November, met een uitvoerig verslag der feestelijkheden. Dat deze met alle zorg waren voorbereid, blijkt wel uit het vele en afwisselende, dat het programma vermeldt. De groote zaal van Daventria's schouwburg was in die dagen geheel en al van aanzien veranderd en herschapen in een groot Indisch erf, waaromheen gegroepeerd een voorgalerij van een Europeesche woning, een Menangkabausch huis, een Indisch tempelmotief en een paalwoning.

Ter inleiding een Kinderfeest op Zaterdagmiddag; 's avonds de groote feestviering, welke geopend werd met een rede van den Voorzitter der Centrale Commissie, den heer Zeylstra, die het doel en de beteekenis dezer weldadigheidsdagen schetste. „Breng Indië naar Deventer”, zoo zei hij, was de leus onder welke de plannen gevormd en tot uitvoering waren gekomen. Zijn openingswoord werd beantwoord door den Eere-Voorzitter, Deventer's burgemeester, waarna het spel van zang en dans, in verscheidenheid van uiting, een aanvang nam.

Wij moeten ons hier onthouden van détails, van de opsomming van hetgeen op dit luisterrijk feest te zien, te hooren, te bewonderen en te genieten was en besluiten met de heugelijke mededeeling, dat het doel volkomen bereikt is geworden: leniging van den nood onzer bruine broeders en zusters in Indië

De Nederlandsche Reisvereeniging naar Oost-Indië.

De Nederlandsche Reisvereeniging heeft een nieuw en grootsch plan opgevat voor 1927 en wel een reis naar Nederlandsch-Oost-Indië. Voor het Indische plan kwam de voorlichting van een commissie, bestaande uit de heeren P. van Geelen en F. van Peski, ondervoorzitter der vereeniging „Oost en West", die beiden Indië door en door kennen, terwijl de vereeniging zoo gelukkig was als leider voor dezen tocht de hand te leggen op den heer W. H. R. Oxenaar te Ginneken, onder-voorzitter van de afdeeling Breda van de vereeniging „Oost en West".

De heer Oxenaar heeft in overleg met de commissie thans een plan uitgewerkt voor een reis van 3 maanden. Men zal van Sumatra, Java en Bali het meest grootsche en overweldigende en het interessantste op ieder gebied te zien krijgen. Bovendien is aan de Nederlandsche Reisvereeniging groote medewerking toegezegd, zoowel van officieele zijde als van particulieren, waardoor deze toch een heel bijzonder cachet zal krijgen en in het leven der deelnemers ongetwijfeld worden tot een onvergetelijke gebeurtenis. De reis wordt geheel gemaakt tweede klasse spoor en boot en kost ongeveer *f* 3000.—.

Er zit bij deze reis een nationale gedachte voor en om deze reden kwam hij bij het hoofdbestuur der N.R.V. het denkbeeld op aan een speciaal Comité van aanbeveling, samengesteld uit hooggeplaatste personen, die door hun toetreding blijk hebben gegeven de nationale idée te verstaan en toe te juichen. In dit comité van aanbeveling namen reeds zitting de minister van Koloniën, de vice-president van den Raad van State, oud-minister Rambonnet, de oud-gouverneur-generaal mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, de burgemeesters van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag en de Heer R. Zuyderhoff, voorzitter van Oost en West.

Het beknopt programma van de te maken reis, welke waarschijnlijk in April zal beginnen, luidt als volgt:

Uitreis: Over land naar Genua of Marseille.
Vertrek uit een dezer beide havens per mailstoomer tweede klasse naar Sumatra's Oostkust (havenplaats Belawan via Port-Said, Colombo, Sabang).
Bezichtiging Medan en omstreken.
Per gouvernements luxe-auto's (3 personen per auto) van Medan, dwars door Sumatra naar Padang. (Hoogvlakte Bataklanden, Tobameer, Sibolga, Padang-Sidempoean, Padangsche Bovenlanden (Meer van Manindjau, Meer van Singkarah), Fort de Kock, Padang-Pandjang, Aneikloof, etc., Padang).
Duur ongeveer 10 dagen.
Per stoomer der Kon. Paketvaartmaatschappij van Padang via Benkoelen naar Batavia.
Duur 3 dagen.
Verblijf te Batavia.
Per luxe-auto's door Java tot Soerakarta.
Bezichtiging 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
Van Soekaboemi naar de Wijnkoopsbaai, Bandoeng en omstreken, Garoet, Meer van Bagendit, bestijging Papandajan, Cheribon, Tegal, Serajoedal, Wonosobo, bezoek aan de tempels Boroboedoer en Mendoet. Djocjacarta.
Bezichtiging Djocjacarta.
Van Djocja via de Prambanan-tempels naar Soerakarta.
Per trein van Soerakarta (Solo) naar Soerabaja.
Van Soerabaja per auto naar Malang Batoer, Soenggoriti en Poedjon. Terug naar Malang.
Via Lawang en Nongkodjadjar naar Tosari. Tocht naar de Zandzee met den Bromo.
Verblijf te Tosari tot vertrek stoomer Paketvaart uit Soerabaja naar Bali.
5 dagen op Bali. Terugreis naar Soerabaja.
Per trein van Soerabaja naar Batavia.
Terugreis via Singapore naar Genua of Marseille.
Over land naar Nederland.

De bedoeling is o.m. te Arnhemia (bij Medan) in de morgenuren een tabaksonderneming te bezichtigen, wat toch ook een der voornaamste beziens-waardigheden is van Sumatra's Oostkust.

Het traject van Balige langs Taroetoeng naar Sibolga, in Sumatra's Westkust is buitengewoon interessant: maar moeilijk door de vele bochten en kronkelingen langs bergwanden en ravijnen, vooral het gedeelte tusschen Si-Borong en Si[...] waar men ruim 1400 kronkelingen telt.

Het verblijf te Fort de Kock wordt benut o[...] den omtrek uitstapjes te maken o.a. naar de [...] van Harau, naar het meer van Manindjo en Fort v. d. Capellen.

Vervolgens wordt de reis naar Padang ond[...] men, het eindpunt van deze Sumatra-trip. Men [...] via het onlangs zoo zwaar door aardbeving g[...]terde Padang-Pandjang en door de zoo be[...] Aneikloof.

Op Java zal een thee-onderneming, zoo m[...] Malabar, worden bezocht. Bij droog weer [...] een tocht naar den vulkaan Papandajan ge[...]

Op weg naar Djocja wordt het beroemde Hi[...] bouwwerk Boroboedoer bezichtigd en een b[...] gebracht aan den bekenden tempel Mendo[...] Moentilan.

Te Djocja worden bezichtigd het paleis va[...] Sultan, het oude vervallen waterkasteel der [...]gere vorsten van Mataram.

Ten slotte de Bali-reis, waar vele tempels [...] worden bezichtigd en kennis gemaakt met d[...]lische goud- en zilversmeedkunst en het hou[...]werk.

Ook wordt een tocht gemaakt naar den k[...] van den vulkaan Batoer en verder naar het er[...] gebied van de laatst plaats gehad hebbende uit[...]ting van den Batoer.

De nooden van Curaçao.

Het interview van H. G. Wells, opgenomen in [...] avondblad der „N.R.C." van 21 September, e[...] twee dagen later in dat blad ingeleide nota van [...] Ondernemersraad voor Suriname aan den Min[...] van Koloniën, ziedaar twee publicaties welke [...]nig verband schijnen te houden met elkander.

En toch treft den lezer in beide een zekere [...] eenstemming van visie, en wel wat betreft d[...] houding tusschen Oost en West.

Wells spreekt de meening uit, dat het ge[...] met de Europeesche opdringing in het Oos[...] voorspelt dat de Angelsaksische cultuur haa[...]trum naar Noord-Amerika zal overbrengen. [...]dernemersraad ziet in Suriname, het eenige [...]landsche gebied op het Amerikaansche vast[...] een soort reserve voor de Nederlandsche exp[...] welke thans nog nagenoeg geheel op het Oos[...] gericht.

Niemand zal er zich ongerust over maken [...] binnen afzienbaren tijd Britten en Nederla[...] zich uit Azië zullen moeten terugtrekken, nog [...]der dat het opdringende Oosten het blanke ra[...] Europa zal verdrijven en het een goed heenk[...] naar de overzijde van den Atlantischen Ocea[...] doen zoeken. Maar toch valt niet te ontkenne[...] thans bij de Europeesche volken de gedachte[...] sterkere mate uitgaan naar het groote West[...]werelddeel dan sedert de „conquista" ooit he[...]val is geweest.

En wanneer er sprake is van „reserves", [...] doet het goed te bedenken dat niet alleen [...] Britsche volk die heeft in Noord-Amerika en [...] Latijnsche ras in Centraal- en Zuid-Amerika, [...] dat er hier en daar ook nog een hoekje in het [...] van belofte is vrij gebleven, dat wij Nederla[...] als ons speciaal reserve-gebied mogen bescho[...]

Dat gebied is niet eens zoo heel klein, noch [...] heel onbelangrijk voor ons klein landje me[...] slechts 7 millioen tellende bevolking.

Weliswaar ontbreken in ons Amerikaan[...] territoir, [...]s liggende geheel tusschen de keer[...]gen, de klimatologische voordeelen welke N[...] Amerika en een deel van Zuid-Amerika tot „[...] men's countries" maken en misschien is de be[...] waarheid, dat in de tropen klimaat een kwes[...] van hoogte, voor Nederlandsch Guiana niet i[...] zelfde mate van toepassing als voor de Latij[...] republieken.

Toch evenwel kunnen wij niet genoeg wa[...]ren in West-Indië te bezitten een overzeesch g[...] meer dan 15 maal zoo groot als het rijk in Eu[...] dat slechts 4000 mijl van het Moederland ve[...]derd ligt (dit is ongeveer de helft van den afst[...] welke ons van den Oost-Indischen Archipel sch[...] en slechts 2000 mijl van het commercieele en [...]tieme centrum der Vereenigde Staten.

De geschikheid van Suriname voor den tropi[...] landbouw is tot nog toe door alle deskundigen [...]kend en de aanwezigheid in dat gewest van a[...] ontwikkelings-mogelijkheden is slechts daarom

...t aangetoond kunnen worden, omdat er tot dusver nog niet systematisch naar gezocht is. Verder bezitten wij de Nederlandsche Antillen, twee eilandengroepen welke als aangewezen schijnen om een groote rol te spelen, de eene in verband met de ontwikkeling van een belangrijk Zuid-Amerikaansch vastelandgebied, de andere ten aanzien van het transatlantische scheepvaartverkeer.

De Benedenwindsche eilanden, in de eerste plaats het hoofdeiland Curaçao, voorzien in het gemis aan een diepzeehaven, waaraan het gebied rondom het meer van Maracaibo (zelf voor grootere schepen ontoegankelijk) alreeds behoefte had voor den aanzienlijken uitvoer van koffie etc. en voor den import van Europeesche en Amerikaansche goederen; waar sedert kort het bedoelde gebied gebleken is een schier fabelachtigen petroleum-rijkdom te bezitten, is die behoefte vrij plotseling in zeer sterke mate toegenomen. En wat de Bovenwindsche eilanden betreft, is het nauwelijks denkbaar dat niet op den duur partij zou worden getrokken, met het oog op de brandstofvoorziening der schepen, en wie weet voor welke andere doeleinden, van deze natuurlijke pleisterplaatsen op de groote zeewegen tusschen N.W. Europa en de Landengte van Panama, tusschen de Noordelijke havens der Ver. Staten en Zuid-Amerika, Zuid-Afrika enz. Wanneer de internationale scheepvaart eenmaal naar dergelijke pleisterplaatsen zal omzien, of de aardolie-industrie behoefte zal gaan voelen aan stapelplaatsen op de vroeger bedoelde routes, hetzij voor den afzet van stookerolie aan schepen, hetzij voor den export der Caraïbische producten, dan zijn Nederl. St. Martin en St. Eustatius geografisch niet minder gunstig gelegen dan de Amerikaansche eilanden Porto-Rico en St. Thomas.

Een autochthone bevolking, op wier ontwikkeling de koloniale politiek zich behoort te richten, niet uitsluitend in het belang van het Moederland, doch met opvoeding tot zelfbestuur als rechtvaardiging en als einddoel, een zoodanige bevolking is er in West-Indië niet en Nederland's taak in de West is daarom niet een „white men's burden" in de gewone beteekenis.

Een vroeger gangbare opvatting, welke in Oost-Indië een bezitting, in Suriname en Curaçao kolonies wilde zien, gaf het verschil alreeds aan; met betrekking tot de West hadden en hebben wij nog steeds bij uitnemendheid te doen met in een ander werelddeel gelegen Nederlandsche gebiedsdeelen. Dat in die Amerikaansche gewesten de groote meerderheid der bevolking een gekleurde is, speelt, afgezien dan van het verschil van getalsverhouding, geen andere rol dan de aanwezigheid van meer dan tien millioen negers in de Vereenigde Staten. Trouwens de Zuidelijke Staten der Unie hebben hier en daar ook een in groote meerderheid gekleurde bevolking, en toch is men in de Zuidelijke Staten niet minder in „Amerika" dan te New-York. En met betrekking tot de klimaatsverschillen is de toestand niet anders; tusschen Alaska en Florida is het verschil zeker niet minder groot dan tusschen Friesland en Curaçao.

Valt het te betreuren dat Nederland zijn Amerikaansch gebied zoozeer heeft verwaarloosd, een lichtpunt is, dat wanneer er thans in dat opzicht een nieuwe tijd mocht aanbreken, er geen rekening behoeft te worden gehouden met bestaande cultureele en economische toestanden, resultaten der eigen ontwikkelingsgeschiedenis van oorspronkelijke bevolkingsgroepen, en men zich dus in zekeren zin op een ongeëxploreerd onontgonnen terrein zal kunnen voelen, in een nieuw en niet in een oud land. Met betrekking tot Suriname is daarop reeds gewezen, voor Curaçao evenwel geldt hetzelfde. En ten aanzien van beide gewesten is er periculum in mora.

De ontwikkeling van Suriname vereischt een omvangrijke immigratie, welke tot einddoel moet hebben de blijvende vestiging van voor de tropen geschikte goedkoope arbeidskrachten, als grondlaag eener toekomstige eigen bevolking van voldoende sterkte om het land op den duur te verlossen uit den toestand van lastig en kostbaar aanhangsel van het Koninkrijk, geen visch en geen vleesch, geen wingewest en ook geen zelfstandig — immers financieel van de Nederlandsche schatkist afhankelijk — overzeesch gebiedsdeel.

Terecht is opgemerkt, dat met de maatregelen tot verwezenlijking van dit doel niet meer mag worden getalmd, aangezien het voortduren der mogelijkheid eener transmigratie van Javanen als contract-arbeiders afhankelijk is van de politieke ontwikkeling van Oost-Indië.

In Curaçao is het bevolkingsvraagstuk niet van quantitatieven aard en reeds daardoor alleen is Nederland's directe taak tegenover dit gebiedsdeel een andere dan tegenover Suriname. Ook Curaçao is achterlijk, maar in een anderen zin dan Suriname, en wie van den toestand in de West niet of slechts oppervlakkig op de hoogte is, zal misschien niet eens weten dat er met betrekking tot Curaçao van achterlijkheid gesproken kan worden.

Hoogstens zal hij die eenigermate geïnformeerd is aangaande den stand van zaken daarginds toegeven dat er begrijpelijkerwijze een zekere achterstand aan het licht is moeten komen op het punt van openbare werken en openbare diensten, nu vrij plotseling het hoofdeiland tot een zekere mate van welvaart is gekomen, uitsluitend als gevolg, hetzij indirect of direct, van de ontwikkeling der aardolie-productie in het N.W. deel van Venezuela.

Toch is er veel meer sprake van achterlijkheid dan van achterstand en waar de laatste gemakkelijker kan worden ingehaald dan de eerste verholpen, schuilt er ook met betrekking tot Curaçao gevaar in het uitstellen van noodzakelijke hervormingen en voorzieningen.

De toeneming van welvaart, waarop den laatsten tijd zoo vaak op verschillende plaatsen gewezen werd, zij is inderdaad een hoogst verblijdend verschijnsel, valt echter hoofdzakelijk terug te brengen tot een sterk toegenomen arbeidsgelegenheid en belangrijk verhoogden loonstandaard voor de lagere klasse der bevolking, hoofdzakelijk van het eiland Curaçao, door de vestiging aldaar van een groot petroleum-bedrijf en het sterk toegenomen verkeer der haven van Willemstad.

Dat tegelijkertijd de levensstandaard in het algemeen verhoogd is, dus ook voor hen wier inkomens de opwaartsche beweging niet hebben gevolgd, levert al direct een probleem op dat zijn moeilijkheden heeft.

Een veel grooter probleem is echter hierin gelegen dat een breede laag der bevolking plotseling en buiten eigen toedoen in het genot is gekomen van veel betere levensvoorwaarden, maar niet op zoodanig peil van beschaving staat, dat zij zich op de meest wenschelijke wijze aan de nieuwen toestand kan aanpassen, d.w.z. op zoodanige wijze, dat zij de verbeterde omstandigheden kan helpen bestendigen en daaruit voor zich zelf blijvende voordeelen kan trekken.

De negerslaaf kon slecht of minder slecht worden behandeld, in ieder geval zorgde hij niet voor zich zelf, maar werd er door anderen voor hem gezorgd, en na de emancipatie bleef deze toestand in menig opzicht onveranderd.

In den slechts weinige jaren achter ons liggenden tijd, toen het droge en weinig produceerende Curaçao nog aan de groote meerderheid van zijn bevolking slechts een uiterst karig bestaan aanbood, werd wel eens schertsend beweerd dat de positie van armen neger ook haar voordeelen bevat, als aanspraak gevende op zooveel concessies en opleggend zoo weinig verplichtingen.

Dat onder zoodanige omstandigheden een plotselinge verbetering der bestaansvoorwaarden geen wezenlijke welvaart maar verwildering zou brengen, is geen denkbeeldig gevaar en wordt ter plaatse ook wel degelijk als een werkelijk gevaar geducht; een bedreiging ten opzichte van het voortbestaan der thans zoo gunstige conjunctuur ligt mede in dit gevaar opgesloten.

Zoo ooit, dan is het thans de tijd, niet alleen om gebruik te maken van de ruimer vloeiende openbare middelen om verbeteringen ter hand te nemen welke vroeger wegens geldgebrek achterwege moesten blijven, maar vooral om al datgene aan te pakken wat de volkskracht kan verhoogen, niet alleen in materieelen, maar ook in moreelen zin.

Tegenover de stelling dat met hervormingen in allerlei richting haast moet worden gemaakt, verneemt men uit Curaçao zelf wel eens een geluid, dat zou kunnen worden opgevat als een „haast u langzaam, de goede tijden zouden wel eens even plotseling kunnen vergaan als zij gekomen zijn."

Inderdaad, Curaçao produceert zelf niet meer dan vroeger en ontleent zijn tegenwoordige welvaart slechts aan diensten, welke het door gunstige geografische ligging aan de buitenwereld kan bewijzen in een tijd van kortsachtige ontwikkeling eener speculatieve industrie; die welvaart kan weder verdwijnen door omstandigheden, waarover noch Nederland noch Curaçao contrôle hebben.

De olierijkdom van het Maracaibo-gebied zal eenmaal uitgeput raken en misschien behoort een

onaangename verrassing te dien opzichte tot de denkbare gevallen.

Ernstiger is het gevaar dat in Venezuela een tweede Guzman Blanco zou kunnen opstaan en dat door preferentieele tariefmaatregelen het raffineeren buiten de republiek van op haar territoir gewonnen aardolie onmogelijk zou worden gemaakt. Daarvoor zou in de eerste plaats een gunstig gelegen diepzee-haven op Venezolaansch grondgebied vereischt worden en in eenige Amerikaansche tijdschriften werd verleden jaar reeds de mogelijkheid besproken van het vestigen eener zoodanige haven aan de lijzijde van het schiereiland Paraguana.

Moet met het oog op de mogelijkheid, dat de pas aangeboorde welvaartsbron spoediger zal ophouden te vl[illegible] dan gehoopt wordt, en ook verwacht mag worden, ten aanzien van Curaçao worden volhard bij de politiek van karigheid en afzijdigheid welke reeds zoolang heeft gegolden?

Wij zouden zeggen van neen; veeleer moet het ijzer worden gesmeed terwijl het heet is en thans, nu een economische opbloei van (het eiland) Curaçao is ingetreden, is het bij uitstek de geschikte tijd om te doen wat er gedaan kan worden tot opheffing ook in andere opzichten en het doen verdwijnen van een toestand van achterlijkheid, welke al te lang afbreuk heeft gedaan aan Nederland's naam als Koloniale Mogendheid. Men bedenke wel, dat op Curaçao veel meer de aandacht van het buitenland is gevestigd dan op Suriname.

En aan de pessimisten kan worden tegengeworpen, dat alle deskundigen groote verwachtingen hebben van de verdere ontwikkeling der aardolieproductie in Venezuela, dat bij het vooraanstaande bedrijf, dat thans Curaçao „on the map" heeft gebracht, niet alleen groote Nederlandsche, maar ook zeer groote Britsche belangen zijn betrokken en dat Nederland met Venezuela op den besten voet staat.

Verder dat een bevolking, die niet maar een kortere of langere periode van grooteren welstand heeft doorgemaakt, maar daarbij tevens gewonnen heeft aan innerlijke kracht, veel beter in staat zal zijn om zich zelf nieuwe bronnen van bestaan te scheppen wanneer de oude zullen opdrogen.

In ieder geval is het een onafwijsbare eisch, dat die bevolking door hare overheden worde geleid bij de keuze van nieuwe levensbehoeften, welke noodwendig uit de verbeterde bestaansvoorwaarden moeten voortvloeien.

* * *

Wie er zich op een afstand rekenschap van wil geven, welke nooden in het gebiedsdeel Curaçao om leniging vragen, zal in de eerste plaats grijpen naar literatuur, om d[illegible] tot de ontdekking te komen, dat deze veel minder uitgebreid is dan met betrekking tot Suriname het geval is.

Men behoeft slechts de tot nu toe verschenen jaargangen van den W.-I. Gids ter hand te nemen om te ervaren, hoeveel minder er over Curaçao is geschreven dan over Suriname.

De verklaring ligt voor de hand. In Suriname, kleurlingenland bij uitnemendheid, zijn langen tijd de belangrijke posities bekleed geworden door Hollanders en velen van deze hebben later de behoefte gevoeld om te schrijven over het land waar zij geleefd en gewerkt hadden, dat land, dat ondanks alles zooveel bekoring heeft en zoozeer op de verbeelding werkt.

In Curaçao, kleiner gebiedsdeel, daarentegen was het Hollandsche contingent, vroeger althans, onbeduidend, mede omdat daar door de aanwezigheid van een inheemsch blank element, vanouds de plaatselijke aristocratie, de behoefte aan Europeesche functionarissen zooveel geringer werd geacht. En de insulaire mentaliteit is niet van dien aard, dat de ontwikkelde Curaçaoënaar gaarne in het openbaar de zaken van zijn land bespreekt.

Als officieele bron komt natuurlijk het Koloniaal Verslag in aanmerking, maar wie zich daaruit een overzicht zou willen samenstellen van de nooden des lands, zou zich teleurgesteld zien. Interessante beschouwingen van de zijde van het Koloniaal Bestuur of van de Koloniale hoofdambtenaren zoekt men tevergeefs in dit staatsstuk; een eens en voor altijd vastgesteld raamwerk, waarin ieder jaar nieuwe cijfers worden ingevuld, met een minimum van toelichting en redeneering, ziedaar het K. V.

Hoe wij ook in dit opzicht achterstaan bij anderen blijkt, wanneer men, om niet te ver uit de buurt te gaan, ter hand neemt het „Annual Report of the Governor of Porto-Rico".

Indien de vorm iets ter zake doet valt op te merken, dat waar bij ons het K. V. een door den Minister van Koloniën onderteekend stuk is, dat nochtans geheel in de bureaux aan den overkant is opgesteld, bij de Amerikanen duidelijk blijkt waar het om gaat, t.w. een verslag van den Gouverneur, uitgebracht aan den betrokken Minister, dat door dezen laatste wordt aangeboden aan het Staatshoofd, die het op zijn beurt aanbiedt aan het Congres.

Vooral het verslag van den Gouverneur draagt sterk een persoonlijk karakter; er zijn aan toegevoegd de jaarrapporten der afdeelingschefs, ieder voor zich in eigen naam aan den Gouverneur verslag uitbrengen van alles wat op hunne departementen betrekking heeft.

Het geheel is verzameld in een boekwerk van 6 bij 9 inch, bevattende 650 bladzijden druks, waarvan 69 omvattend het verslag van den Gouverneur, 75 dat van den Auditor, 62 dat van den Treasurer, 90 dat van den Commissioner of the Interior, [illegible] dat van den Commissioner of Education, 41 dat van den Attorney General, 134 dat van den Commissioner of Health, 142 dat van den Commissioner of Agriculture and Labor en 8 den Index.

Dat hierbij vergeleken Curaçao in zooveel sterkere mate achterblijft dan door het verschil in positie gerechtvaardigd schijnt, valt natuurlijk te betreuren, alsmede dat er ook, behalve het K. V. zoo weinig officieels en semi-officieels wordt gepubliceerd aangaande den toestand van het [illegible] west; intusschen evenwel zal, wanneer in een volgend artikel de nooden van Curaçao categorisch zullen worden behandeld, het K. V. 1925 als leidraad moeten dienen, bij gebrek aan andere voor het doel bruikbare gegevens.

Die nooden in het licht te stellen mag ook met het oog hierop nuttig worden geacht, dat er [illegible] ging bestaat Curaçao al te veel af te schilderen als het Westindische gewest waar nu alles goed gaat. Zoo gaat de schrijver der Surinaamsche Brieven in het Koloniaal Weekblad zelfs zoo ver, niet alleen Curaçao een gelukkig land te noemen, dat zich [illegible] kan bedruipen, maar dat zelfs met betrekking tot de voorziening der Politie op Suriname vooruit [illegible]

Wie de Curaçaosche toestanden kent en ook [illegible] de langdurige lijdensgeschiedenis op de hoogte der reorganisatie van de Curaçaosche Politie heeft hierover zijn eigen gedachten, maar er is ook [illegible] een lezend publiek in Nederland, en een zeer [illegible] rijk, dat alle middelen tot vergelijking en beoordeeling als van zelfsprekend mist.

(*Wordt vervolgd.*)

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 November.

Voordrachten over Indië te Nijmegen. Met medewerking van de Regeering worden deze maand in het gebouw der R.K. universiteit te Nijmegen drie lezingen gehouden over Ned.-Indië. 22 dezer: de heer L. van Vuuren, lector in landbeschrijving van N.-Indië te Blaricum, over: De doodenfeesten der Toradja's in het Sadanggebied van Centraal-Celebes; 23 dezer: pater J. Fransen C.S.S.R., secretaris van [illegible] Van Roosmalen, apostolisch-vicaris van Paramaribo, over: Suriname en de Missie; 24 dezer: mr. H. A. Kindermann uit Hilversum over: De Indische staatsinrichting en het politieke leven. (*Vaderl.*).

Communistische padvinders. Padang, 12 N[illegible] (Aneta).[1]) De autoriteiten lieten te Boe[illegible] Tandjoeng in het Padang-Pandjangsche een verboden protestmeeting van 300 communistische padvinders uiteenjagen, die bijeengekomen waren om te protesteeren tegen de arrestatie van de vrouwelijke communist Opiki[illegible] Twee leiders werden gearresteerd.

Tropische koloniale huishoudkunde. De heer J. van Gelderen, hoofd van het centraal kantoor voor de statistiek van Nederlandsch-Indië, met verlof hier te lande, heeft op uitnoodiging van het Leidsch Universiteitsfonds, dezer dagen [illegible] tweede lezing gehouden over tropische koloniale huishoudkunde. Ditmaal kwam in [illegible] bijzonder de eigenaardigheid van het inlandsche economische leven ter sprake.

Een overstrooming in Atjeh. Kota Radja, 12 N[illegible]

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct."

(Aneta). Een bandjir vernielde de bruggen over de Peusanganrivier. De Gajoeweg is voor het trein- en autoverkeer gestremd.

Ned.-Indon. Verbond van Jongeren-Organisaties. Men schrijft aan het *Vaderl.*: De Leidsche Indologen-vereeniging heeft op haar laatste algemeene vergadering met algemeene stemmen besloten toe te treden tot het Ned. Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties. Daarmede is weder een zeer belangrijke vereeniging van jongeren toegetreden tot het Verbond, dat o.a. beoogt een centraal lichaam te vormen voor alle groepen, die streven naar het scheppen van een sfeer van wederzijdsch begrijpen en waardeeren tusschen Nederland en Indonesië.

Tot het verbond waren reeds toegetreden: Boeatan, de Indonesische Studieclub te Leiden en de groote Indische Club. Verscheidene andere vereenigingen hebben reeds contact met het Ned. Indonesisch Verbond als moederverbond gezocht.

Leider van Volkslectuur. De *Loc.* meldt, dat de heer T. J. Lekkerkerker, thans inspecteur bij het landbouwonderwijs, benoemd wordt tot opvolger van Dr. D. A. Rinkes als hoofd van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden.

Congressen. De Jong-Islamietische Bond zal zijn jaarlijksch congres te Solo houden van 24 tot 27 Dec. a.s. — In verband daarmede is het congres van Jong-Java bepaalt op 24 Dec. tot en met 1 Jan. '27. — De *Loc.* deelt mede, dat het a.s. congres van de partij Sarekat Islam zal plaats hebben ult. Dec. te Pekalongan.

Pest in Indië. Het aantal sterfgevallen aan pest in Ned.-Indië bedroeg in de vierwekelijksche periode van 7 Aug. tot 4 Sept. 305.

Indische defensie. Over dit onderwerp heeft den 15en dezer de luitenant ter zee 1e kl. J. van Reede eene voordracht gehouden in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap te 's-Gravenhage. (Een zeer uitvoerig verslag is opgenomen in het ochtendblad van 13 Nov. der *Nwe Rott. Ct.*).

Landhuurstelsel in de Vorstenlanden. In een op 12 dezer gehouden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage hield de heer H. J. van Mook, controleur B.B. met verlof, eene voordracht over de hervorming van het landhuurstelsel in de Vorstenlanden. (Overzicht in *N.R.Ct.* van 13 Nov., ochtendblad B).

Bodem en bevolkingsvraagstuk. Den 10en Nov. heeft de heer E. L. K. Schmülling, oud-assistent-resident op Java, voor de Indonesische Studieclub te Leiden een voordracht gehouden over het onderwerp: Opbrengst van den bodem en het bevolkingsvraagstuk op Java en Madoera. (Voor een overzicht zie men o.a. het *Vaderland* van 11 Nov., avondbl. D).

Verwoestingen door een stormwind. Djember, 11 November. (Aneta). Wederom heeft in het Djembersche een stormwind groote verwoestingen aangericht; o.a. zijn negen tabakloodsen van de landbouwmaatschappij Oud-Djember vernield. Er zijn enkele dooden en vele gewonden.

Voor de slachtoffers der aardbeving op Sumatra. De Amsterdamsche commissie deelt mede, dat zij de bij haar ingekomen gelden tot een totaal bedrag van *f* 71.049.66 heeft afgedragen aan den Kon. Nat. Bond Het Oranje Kruis.

L. M. Leyh †. Te Amersfoort is in den ouderdom van 64 jaar overleden de heer L. M. Leyh, oud-officier O.-I. leger.

H. Quispel †. Den 15en dezer is te Weltevreden overleden de heer H. Quispel, gep. kapitein van het O.-I. leger en directeur van de Verzekeringsmaatschappij Aurora.

Cursus over praehistorie te Utrecht. Van 22 Nov. tot 2 Dec. zal een van het Nationaal Bureau voor Anthropologie uitgaande cursus over praehistorie worden gehouden. Het programma vermeldt o.a. voordrachten van Prof. Dr. J. A. J. Barge: „De beteekenis van den Pithecanthropus-vondst" en van Prof. Dr. N. J. Krom: „De praehistorische archaeologie van Java en Sumatra".

Inlichtingen omtrent de voorwaarden voor het bijwonen van dezen cursus enz., worden verstrekt door den secretaris van gemeld Bureau: Dr. I. J. Brugmans, Frans van Mierisstraat 134, Amsterdam.

Communistische woelingen op Java. In den nacht van 12 op 13 dezer is een, naar het schijnt lang te voren beraamd plan van communistische zijde om op Java een massa-opstand te verwekken, tot uitvoering gekomen. Ofschoon het plan als zoodanig verijdeld is, zijn de gevolgen — zooals onzen lezers uit de dagbladen genoegzaam bekend is — niettemin zeer ernstig en is de rust momenteel (d.w.z. 16 Nov.) nog niet teruggekeerd.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Sint-Nicolaas-Uitstalling in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Als van ouds prijken, in deze laatste weken vóór 5 December, zoowel voor het groote uitstalraam, als in het voor- en achterlokaal van Boeatan allerlei kunstnijverheid en huisvlijt-artikelen, die zich bizonder eigenen om op het zoo echt genoeglijke Hollandsche Sint-Nicolaasfeest door oud en jong elkander toegezonden te worden, als aardige verrassingen, in den vorm van uitgezocht smaakvolle en origineele geschenken, die een ieder welkom zijn en een eereplaats kunnen innemen in vestibule — b.v. een mooi batik of ikatweefsel als achterwand van de kapstok — in zit- of slaapkamer als wandsieraad, divan- of tafelkleed, als piano- of schoorsteendek, dan wel als sierlijk kleedingstuk.

H. M. de Koningin-Moeder kwam op het gelukkige de...beeld de rijke Menangkabausche goud- en zilverbrocaten dienst te laten doen als shawls en als versiering van vorstelijke gewaden, maar ook andere kleinere stukken te benutten voor reticules en boekbanden. Ook voor deze doeleinden zullen ze uitnemend voldoen.

Terecht schreef *Just Havelaar*, naar aanleiding van Boeatan's jongste tentoonstelling van volkskunst uit de Padangsche Bovenlanden: „Vorstelijker kleeding laat zich moeilijk denken, dan deze eindeloos gevarieerde doeken, die den grootsten rijkdom paren aan den uitersten eenvoud. Geen Parijsche luxe of mode haalt hierbij!"

Bij de uitstalling vielen ons ditmaal bizonder op de keurig gedreven zilveren doosjes uit Djocdja en uit Tegal. De laatste onder toezicht van de Regentsvrouw, een zuster van wijlen *Kartini*, in hare woning vervaardigd, en het niet minder fijne lederwerk uit de Vorstenlanden, naast de voorwerpen van echt schildpad, eerste kwaliteit, uitnemend gevormd en gepolijst. Welk een mooie geschenken te keus en te keur!

Tusschen de uitgezochte batiks in de voorzaal hangen prachtige wajang-figuren, pronkstukken, waarnaar menig kunstlievend hart hunkert. Moge de goede Sint dezen indachtig zijn!

En in het achterlokaal is nog zoovéél moois, niet alleen een groote verscheidenheid van weefsels, maar ook op het gebied van koper- en vlechtwerk. En de fijne bamboekokers niet te vergeten.

Wie bij het doen van zijn Sint Nicolaas-inkoopen Boeatan vergeet, zal 't zich stellig berouwen.

De Poppententoonstelling in „De Witte Brug" te 's-Gravenhage.

Na de Padang-tentoonstelling wordt thans in dezelfde zalen van het zoo gastvrije hotel van den heer Roosen, tot en met 20 dezer, een poppenfeest gehouden, ten bate van de sympathieke vereeniging „*Naar het Strand*", welke kleine, zieke kinderen door de weldadige zeelucht tracht te genezen. Er zijn honderden poppen uit alle mogelijke landen ten toon gesteld en tot een smaakvol geheel vereenigd door den opzet van denzelfden binnenhuisarchitect N. P. de Koo. Er is ook een Oost- en West-Indische Afdeeling bij, die het bekijken waard is. Mevrouw *E. Patijn—de Brauw* zeide j.l. Zaterdagmiddag bij hare openingsrede o.m.:

„De poppententoonstelling heeft bij hare wording zeer groote belangstelling en sympathie ondervonden en wij hopen, dat die belangstelling, gedurende haar korte bestaan niet geringer zal zijn. Wij hopen het — maar wij verwachten het ook. Want welk levenloos ding ligt ons eigenlijk nader aan het hart, dan dat kleine, gebrekkige, menschelijke afbeeldsel, dat niet veraf is en streng en abstract als een beeldhouwwerk, maar klein en vertrouwd en tastbaar, om mee te dragen, om te laten bewegen, om tegen te spreken en om te laten

spreken, de eerste vertrouwde van het kind, een lieve herinnering van de volwassene en voor ieder de drager van zijn fantasie.

„Dat dit zoo is, komt, geloof ik, door het onpersoonlijke van zoo'n pop, waarbij men alles zelf moet denken, en die met een lap tot alles te maken is. Zoo de kleeren i e t s maken, dan maken ze de pop; en dan blijft het nog de vraag welke pop de grootste plaats in ons hart inneemt: zij, waarvan het lapje een even onvolmaakt afbeeldsel is van een jurk, als de pop van een mensch, zij wier kleeren even af maar even onpersoonlijk zijn als haar ronde wangetjes en haar blauwe oogen, of zij, die met een uiterst raffinement in gelaatssnit en kleeding tot een vast omlijnd type is opgevoerd?

„Eigenlijk maak ik een groote fout door deze drie soorten van poppen in éénen adem te noemen; in wezen zijn zij ongelijksoortig en onvergelijkbaar — want terwijl de eerste soort een voorwerp is, waarover wij onze fantasie uitstorten, is de laatste een onveranderlijk gevormd beeld van de fantasie van den maker, dus een kunstwerk. *)

„U zult — ging spr. voort — beide categorieën op deze tentoonstelling vinden en vele tusschensoorten. De liefde voor de pop, juist bij volwassenen, is teekenend voor onzen tijd, die zich in alle opzichten van het realisme en het individualisme afwendt naar het gestyleerde en typische. Bij deze neiging behoort ook de belangstelling voor de poppenkast en het marionettenspel. Jammer genoeg zijn er geen moderne marionetten ingezonden en moeten wij ons op dit gebied tevreden stellen met de trouwens prachtige collectie wayangpoppen in de Indische afdeeling."

De *Verzameling van Indonesische en Chineesche Kunst in het Princesschof te Leeuwarden* zond behalve bedoeld compleet stel *wajang-golek* ook in een bruidstoet uit de Preanger-Regentschappen. Door den heer van Sandick, gouverneur van Ambon, onlangs met verlof gekomen, werden een Amboneesch poppen-bruidspaar en verschillende volkstypen van daar meegebracht. Ook zijn er verschillende kleine typen van Inlandsche woningen met poppen-bewoners in Adatdracht, o.a. uit de Padangsche Bovenlanden, uit Bali een volledig erf met de daarbij behoorende gebouwtjes, een Javaansch huis, waarvóór een batikster aan het werk is, een Borneosche *warong*, maar ook een door Europeanen in Indië bewoond huis, waarin men het geheele gezin vereenigd vindt.

Er zijn de bekende Balineesche houten poppen en een dito stel Javaansche als kegelspel bedoeld, terwijl ook mooie Japansche en Chineesche poppen ter opluistering en ter verkoop zijn aangeboden.

En aan de andere zijde kan men prachtige negerinnen-poppen koopen in haar echte kleederdracht en ziet men een plantage met nagemaakte vijver vol bootjes, Indianen en negerbevolking, alles kunstig uit balata vervaardigd.

Wie er nog niet geweest is, verzuime vooral niet een bezoek te brengen aan deze eenig mooie poppententoonstelling met hare vele attracties.

H. M. de Koningin bracht er Woensdagmorgen een belangstellend bezoek.

Marionetten, Maskers en Poppen in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Niet alleen op de Poppententoonstelling in De Witte Brug te 's-Gravenhage prijken *wajang goleks*, ook op de expositie van marionetten, maskers en poppen in het Stedelijk Museum te Amsterdam, welke nog tot 5 Dec. a.s. geopend blijft, zond Boeatan een compleet stel in, dat daar, opgesteld door den jongen architect Bernard Deppe, goed tot haar recht komt, naast een inzending *wajang koelit* van den heer Petit. Opnieuw blijkt hier, dat op dit gebied het Oosten waarlijk niet voor het Westen onderdoet. Hoe prachtig zijn o.a. ook de maskers uit de Bismark-eilanden!

Huib Luns, die het openingswoord j.l. Zaterdagmiddag sprak, herinnerde er aan, hoe groote beteekenis de maskers voor het Grieksche tooneel hebben gehad en hoe onze belangstelling er voor eerst thans aan 't hernieuwen is, waarbij hij terecht opmerkte, dat maskers alleen op haar plaats zijn bij openluchtvoorstellingen of in zéér groote ruimten,

*) Tot deze categorie behooren de Indische wajangpoppen.

daar zij dienen tot versterking van karakter drukking, geluid en gebaar van den acteur.

Hij begon met te zeggen, dat wij eigenlijk in mallen tijd leven, een Fransch gezegde aanhal *„il y a plus de masques que de visages"*. Z.i. ken wij allen gezichten om onze gevoelens, ware gelaatsuitdrukking, te verbergen.

Dit deed ons denken aan een treffend gez dat wij onlangs te Parijs hoorden: *„Les tableaux promènent dans la rue."* Zijn al deze verwr en geverfde menschengezichten eigenlijk geen kers?

Na de psychologische, schetste hij de esthe waarde der maskers, die wellicht van kara uitbeelding tot karikatuur vervallen, maar door ons veel te gauw voor 't laatste worden den, al bedoelen zij alleen den nadruk te legge de een of andere eigenschap, zoo ook bij de sche maskers. In dit verband roemde hij zee werk van Chris Achterberg, naast dat van de Pieter van Gelder, Georg Rueter, Grietje Kots mos Huszar en anderen.

De marionetten noemde hij familie van de kers; evenals deze, moet men ze in beweging actie zien en daartoe kan deze tentoonstelling wekken.

Nog meer Tentoonstellingen.

Boeatan staat wel in het teeken der tentoon lingen; behalve hier en in Amsterdam werden Indische kunstnijverheid-artikelen dezer dagen getoond en ook *verkocht* — hetgeen haar deze bewonderenswaardige kleinkunst ook bij Westerling meer bekend en bemind te maken, best bevordert, wijl de werkstukken dan in onmiddellijke omgeving komen en blijven, door ze eerst recht gewaardeerd kunnen worden te Rotterdam op een bazar van de Rotterdam Afdeeling van het *Sint Melaniawerk*, om de uit ding van een tweede verpleegster naar Indië gelijk te maken.

Raden Hardjodiringgo hield bij die gelegen ook een voordracht over de Javaansche dans met demonstratie.

Te Deventer prijkten onlangs op het lief heidsfeest, ten bate van de slachtoffers der P rampen, velerlei Boeatan-voorwerpen, die er vonden.

Van 2—8 dezer hield de *Vrouwenbond* te drecht, door Boeatan's inzending daartoe in gesteld, in hare gezellige zalen een mooie ten stelling van Indische kunstnijverheid, geopend een voordracht met lichtbeelden, desbetreff door de presidente van den Raad van Beheer Boeatan.

En thans wordt in *Pictura* te Groningen een langrijke expositie van Indische kleinkunst g den (zie de meededeeling der afd. Groningen blz. 14 hierachter), waarop wij nader terugk

Zóó, gestadig over vele steden van ons land deeld, kan de wederzijdsch heilzame invloed dergelijke tentoonstellingen met verkoop in en Oost, op den duur niet uitblijven. De algem belangstelling in een en ander neemt in den sten tijd merkbaar toe. Uit Java komen weer blijdende berichten.

Ook hierover later meer.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Hoe anderen ons zien.

Frances Parkinson Keyes heeft een bezoek Ned.-Indië gebracht en schrijft nu in *„Good H keeping"* en andere bladen over wat zij hier ervaren. „You cannot beat the Dutch!" is verbaasde conclusie. Want zij had gedacht primitief tropisch eilandenrijk te vinden vond een hecht georganiseerde samenleving een modern wetenschappelijke productie, die verbaasde. En het doet goed, dat deze kaansche reizigster nu eens niet het pittoresk mooist heeft gevonden, dat zij nu eens niet de kende clichétjes laat zien: de grachten, kampongrandje, en een vulkaan, en een idylle — maar dat zij het meest onder den in kwam toen zij, vlak voor haar vertrek, op groote onderneming logeerde. Want, zegt zij

was blij, dat onze laatste diepe indruk van Insulinde typeerend was voor alles wat Ned.-Indië beteekent: voor productie en winstgevend gemaakt ontgonnen land, voor de goede verstandhouding tusschen bestuurders en bestuurden, voor *een koloniale regeering, die nooit sentimenteel is, maar voorzichtig en sterk en gezond*, met daaromheen de lichtende en stralende schoonheid van dit gezegend tropenland." Frances Parkinson Keyes vertelt veel van Java's geschiedenis en andere bijzonderheden, vrijwel zonder de vergissingen, die de toerist zoo licht begaat. Zij verhaalt allergrappigst van haar eerste dagen in Batavia, van de warmte, die zij wel lastig vond, van het wonderlijke feit, dat men in het land der beroemde Javakoffie geen koffie weet te zetten en dat men in een Hollandsche kolonie de kaas alleen bij het ontbijt serveert; zij looft en prijst de K. P. M., waarvan de *„Treub"* haar herwaarts bracht; zij is zeer dankbaar voor de gastvrijheid van Mrs. Hoover en mr. Hoover, den consul-generaal en zij is verrukt over de Javaansche kinderen — geen volk heeft zulke mooie en lieve kinderen als het Javaansche, zegt zij. Maar dan kan zij geestdriftig vertellen van de groote culturen, van de proefstations, de wegen, de spoorwegen — van al het groote dat hier tot stand gebracht is. Zij ziet in afgelegen dorpjes een school en een bibliotheekje en zegt: „het is laster zoo men zegt, dat de Nederlanders de Javanen voldoende onderwijs onthouden". Dan volgt nog een kort bezoek aan Deli en een kloeke beschrijving van het cultuurgebied .... „you cannot beat the Dutch". Het is met genoegen — aldus *De Loc.* (29 Sept.) — dat men de artikelen kan vermelden van *deze schrijfster — wier tijdschrift ruim een millioen Amerikaansche gezinnen bereikt* — omdat men de waarde van zoo juiste en geestdriftige beschrijvingen niet mag onderschatten. Zij vormen een tegenwicht voor vele onjuistheden, die nog al te zeer bij den vreemde circuleeren.

Zelden gevoelt men het betrekkelijk isolement van de Indische dagbladpers zoo sterk als in het verkeer met een dier wereldjournalisten, die zoo nu en dan deze streken bezoeken. Wel zeer sterk vond de *Java-Bode* (11 Oct.) dat in het onderhoud dat zij had met haren voortreffelijken collega *Arnaldo Cipolla*, redacteur van het Italiaansche blad „La Stampa". De heer Cipolla is op de thuisreis van een dier journalistieke tochten, welke alleen vertegenwoordigers van zeer groote bladen — de „Stampa" heeft een oplage van 600.000 ex. — zich kunnen veroorlooven. Cipolla is een der mannen, die zich onder buitengemeen gunstige omstandigheden een zeer ruimen blik kunnen vormen en zich het materiaal tot uiterst waardevolle vergelijkingen hebben kunnen verwerven. Door die met groote intelligentie verwerkte ervaringen kunnen zij parallellen trekken welke licht verschaffen in tallooze locale vraagstukken. Het is verfrisschend en bemoedigend zoo-iemand, vol bewondering, van ons Indië te hooren spreken: *„Gij hebt hier een schitterend imperium, het land is rijk, de bevolking gedwee, uw koloniaal systeem bewonderenswaardig .... de toekomst is, ondanks alle strubbelingen van het oogenblik, aan U .... mits ge uw prestige weet te handhaven.*

De Loc. van 30 Sept. (blz. 6) geeft een citaat uit een gelegen artikel van de *„New York Times"*, getiteld *„Dutch and American colonial methods"*. „De Hollanders regeeren over een enorm rijk — aldus het slot. Niet slechts is het volk van *Ned.-Indië* tevreden, maar het is welvarend, wat ook gezegd kan worden van de Hollandsche kooplieden en van de Hollandsche regeering. Wij hebben in de *Philippijnen* meer gestoken dan wij teruggekregen hebben. Er heerscht een voortdurende ontevreden geest en wat zakendoen betreft, dat is vrijwel tot een dood punt gekomen. Zou het mogelijk zijn dat gebrek aan ondervinding alleen oorzaak zou zijn van onze moeilijkheden?

Wij verwijzen naar *De Loc.* (8 Oct. blz. 23 *„Manilla-kroniek")*, het *Bat. Nwsbl.* (7 en 8 Oct. 2e bl. *„Azië"*, 9 Oct. 2e bl. *„Egypte")* en het *Soer. Hbl.* (4 Oct. 4de bl. *„Van onze Buren"*, 8 Oct. 2de bl. *„De Chineesche idylle")*.

Door de lucht.

De *Ned.-Ind. Luchtvaart Ver.* is voornemens om in het voorjaar van 1927 in samenwerking met de Marine Luchtvaartafdeeling, met het comité voor den vliegtocht Holland-Indië en met den Rotterdamschen Lloyd een *proefvliegtocht voor mailvervoer* te houden van Sabang naar Tandjong Priok en Soerabaja en vice versa in aansluiting op de komende en de vertrekkende mailboot. Alsdan zal de luchtverbinding Nederland-Marseille opnieuw worden ingesteld. *De Loc.* (9 Oct.) vat den toestand op luchtvaartgebied in Indië zeer kort samen: zoowel de luchtvaart-afdeeling van het Leger als die der Marine kampen met een groot tekort aan modern materiaal, omdat voor deze belangrijke onderdeelen der defensie steeds te weinig geld is uitgetrokken; de onderhandelingen over het burgerlijk luchtvaartverkeer zijn lange jaren commissoriaal en slepend gehouden; tot een behoorlijke luchtvaartwetgeving heeft men het al dien tijd niet gebracht. De oplossing is, betoogt *De Loc.*, vooralsnog *niet* te vinden in een concessie met regeeringssubsidie. Zij ligt elders. Dat middel is de benutting van de militaire en de maritieme luchtvaart. Voor het vervoeren van de mail van Sabang naar Priok en Soerabaja — dat is voorloopig het voornaamste — en wellicht ook voor een geregelde lijn op Java zijn de Luchtvaart Afdeelingen van Leger en Marine aangewezen. En daarmede wordt dan niet alleen het *civiele* luchtverkeer gediend, maar *dan* is tevens de zoo bitter noodige uitbreiding van dit onderdeel onzer weermacht mogelijk. Want *dan* kunnen de landingsterreinen in orde worden gebracht, *dan* kan een goede gronddienst georganiseerd worden, *dan* is er geld voor een geregelde aanvulling met moderne toestellen en voor uitbreiding van personeel. Indien men hiertoe besluit — en al zal een kern van speciale gevechtstoestellen aanwezig moeten blijven, kan toch naar de ervaring leert het meerendeel der vliegtuigen zóó gekozen worden, dat zij snel voor oorlogsdoeleinden gereed te maken zijn — verkrijgt Indië in één slag zoowel een behoorlijke militaire lucht*macht* als een goed functionneerend lucht*verkeer*. En de Indische schatkist wordt dan voor offers en risico bespaard.

De cultuur-employés.

Op verschillend gebied, zoowel in de laagland- als bergcultures en de tabak, is nog wel het een en ander te verbeteren. Al deze dingen — zegt Z(entgraaff) in het *Soer. Hbl.* (6 Oct. 3de bl.) — hangen geheel af van het inzicht van den werkgever, hier: *den grooten werkgever.* In de arbeidsverhoudingen blijven vele plekken onbestreken door overeenkomsten en regelingen, en hier doet zich dan de opvatting van den werkgever duidelijk gelden. Men moet van dezen verwachten dat hij, wanneer de fouten zijner politiek van onthouding aan het licht komen, niet zal aarzelen een anderen en beteren koers te sturen. Men behoort niet steeds te wachten tot actie van betrokkenen, of de druk der publieke opinie, tot dit besluit brengen. De vrijwillig aangebrachte verbetering heeft immer grooter waarde.

Het komt de *Deli Crt.* (16 Oct.) voor, dat deze uitingen in een cultuurland als de Oostkust van Sumatra wel de aandacht zullen hebben. Er zijn voor den aandachtigen lezer tusschen de regels door belangwekkende vergelijkingen uit te halen tusschen Java en Sum.'s Oostkust, met leerzame consequenties. Terwijl het slot h.i. voor beide eilanden of eigenlijk voor alle industriegebieden opgaat. In menig opzicht heeft men hier in Deli wel getoond zich dat bewust te zijn, al valt daarnaast op menig gebied nog te verbeteren.

Het criterium.

Een sterk staaltje van uiteenloopende beoordeeling is een vergelijking van twee zijden, getrokken tusschen het „rumoer" dat er gemaakt is over de ongeveer gelijksoortige gebeurtenissen op *Soeban Ajam* en *Poelau Mandi.* Het *„Nws v. d. D."* zegt: „Let maar eens op: over den Europeaan, die zich misdragen heeft, is uit alle kelen geschreeuwd, maar over den buitenlander, den Japanner, wordt aanmerkelijk minder drukte gemaakt". En het *„Indische Volk"* verklaart: „Ziet hoe men schreeuwt over Poelau Mandi, hoe men de onderneming uitsluit van het lidmaatschap van de plantersvereeniging, hoe men op alle mogelijke andere wijzen deze kebon treft, en hoe weinig drukte er gemaakt wordt over Soeban Ajam". Het is duidelijk, dat de feiten hier ondergeschikt zijn gemaakt aan de uiteenloopende bedoelingen der schrijvers. Intusschen staat

het vast dat de gebeurtenissen, die zich op beide kebons hebben voorgedaan, wel even ergerlijk zijn en even sterk tegen ons gevoel ingaan, niet alleen tegen het gevoel van recht, maar vooral tegen het menschelijk gevoel. En toch is er naar de meening van *De Sum. Post* (14 Oct.) een onderscheid, wat de verdere strekking betreft. Op Soeban Ajam was het een *Hollander*, die zich misdroeg en het betrof een *Hollandsche* kebon. Vele Hollanders vergeten in hun beschouwing en beredeneering der dingen — om van hun gedragingen in het algemeen maar niet te spreken — *dat elke Nederlander een bepaalde moreele taak in dit land te vervullen heeft, krachtens het gezag, dat Nederland zelf over deze landen voert*. Elke Nederlander is in zijn omgeving — gemiddeld genomen van duizenden Inheemschen — een stukje Nederland, dat moet aantoonen, dat niet alleen krachtens bestaand recht, maar ook krachtens moreele standing de bijzondere positie, die het inneemt, gerechtvaardigd, althans niet ongerechtvaardigd is. Daarom rust op elken vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag — en daaronder verstaat *De S.P.* in dit geval niet uitsluitend de ambtenaren — een zware verantwoordelijkheid. Wanneer deze verantwoordelijkheid uit het oog wordt verloren, en wanneer de onzichtbare gevolgen niet worden geacht, dan wordt oneindig meer kwaad gedaan, dan wanneer een buitenlander zich aan diezelfde vergrijpen schuldig maakt. Dingen, als op Soeban Ajam gebleken zijn, behooren tot de zeldzaamheden, maar het is goed er ons zelf steeds aan te herinneren, dat die zware maatstaf voor ons ook geldt ten aanzien van al onze gedragingen, zoolang we in dit land vertoeven.

Wij vestigen de aandacht op de artikelen: „Vergunning als assistent" (11 Oct.), „De Koeliemishandeling op Poelau Mandi (12 Oct.) en „*De Panglongs*" (12 Oct.) uit de *Deli Crt.*; „*De Lampong-Kolonisatie*" uit *De Loc.* (29 Sept. blz. 35) en *De Sum. Post* (13 Oct.).

Werkgever en werknemer.

Z(entgraaff)) bespreekt in het *Soer. Hbl.* (8 Oct. 3de bl.) het artikel van *dr. H. G. Heijting* in de „*Indische Gids*" (1 Sept.) en is van oordeel dat de schrijver er niet in geslaagd is door zijn vergelijking met Br.-Malaya en Samoa het bewijs te leveren dat ook in Ned.-Indië de *poenale sanctie* kan worden opgeheven. Zeker, de *P. S.* zal verdwijnen, doch niet vóór het moment waarop de practijk leert dat zij kan worden gemist. En dit zal zijn: Zóodra door groote vermeerdering der arbeidsbevolking de locale omstandigheden zoodanig zijn gewijzigd dat zij in zich bevatten een zóó krachtige stimulans tot eerlijke nakoming van werkovereenkomsten, dat strafsanctie kan worden gemist. Men verhaast dit moment niet door artikelen tegen de *P. S.*

De Loc. (8 Oct. blz. 20) geeft een samenvatting van een deel der rede, welke *mr. Buffart* op 29 Sept. te Medan gehouden heeft voor de leden der *Avros*. Spr. releveerde o.m. het laatste jaarverslag van den President van de Javasche Bank, waarin wordt gewezen op de algemeene onwetendheid en het schromelijk misverstand, vaak bestaande omtrent den aard en het karakter van *het systeem der werkovereenkomsten*, en waarin, zoo kort en duidelijk de volkomen gerechtigdheid, gemotiveerdheid en onmisbaarheid van dit stelsel wordt uiteengezet. Deze behartigenswaardige woorden uit zoo gezaghebbende bron hadden op geen beter tijdstip kunnen gesproken worden, nu het *Internationaal Arbeidsbureau* te *Genève* juist enkele maanden geleden een onderzoek naar gedwongen arbeid (travail forcé) en arbeid krachtens werkovereenkomsten van langen duur (travail par contract à long terme) — als twee gelijkwaardige zaken naast elkaar genoemd — op zijn programma heeft gezet.

Met 't oog op de beoordeeling van *het werksysteem ter Sum.'s Oostkust* kan men — volgens *mr. B.* — niet dankbaar genoeg zijn voor het bezoek door de vier regenten van Zuid-Kedoe in Maart j.l., en door den resident van Kedoe onlangs aan de Oostkust van Sumatra gebracht, en den gunstigen indruk, die zij daarbij volgens hun eigen verklaring van de behandeling van den werkman gekregen hebben. Naast de bestaande goede materieele verzorging van den arbeider vroegen zij *meer aandacht voor zijn moreele verzorging*. Zij doelden daarbij o.m. op de bevordering van het gezinsleven door het beschikbaar stellen van afzonderlijke woningen, op het instandhouden van adat en godsdienst door het geven van meer en betere gelegenheid tot het nakomen van adatgebruiken en godsdienstplichten, op het tegengaan van ondeugd als dobbelspel e.d.g. Ook op dit gebied heeft werkgever niet stil gezeten, maar het valt niet ontkennen, dat in dit opzicht nog een groot t rein voor hem braak ligt. *Mr. B.* wees op het hartigen van de sociale taak, welke ook het bed onmiskenbaar in de maatschappij te vervul heeft. Laten wij zorgen — zoo besloot hij —, wij ook in dit opzicht met onzen tijd meeg liefst zelfs onzen tijd vóórblijven, opdat ons taak veilig kan blijven toevertrouwd.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De gehouden tweede Tentoonstelling te Bangil (Java).

Op den 23sten April 1926 werd de door de v eeniging Mardi-Rodjokono georganiseerde tent stelling te Bangil geopend.

Ten ongeveer 10 ure voormiddags kwam, gens mededeeling voorkomende in de „Pew Soerabaija" van den volgenden dag, de Resid vergezeld van zijne echtgenoote en gevolgd d eene eerewacht te paard, op de aloon-aloon alwaar zij door de verschillende landshoofden den ontvangen en de regent van Bangil Mevr Scholten begeleidde.

Nadat door haar het afsluitingslint was verb ken, namen de aanwezigen plaats onder het g serveerde afdak en sprak de regent, uit naam de vereeniging, zijn dank uit aan allen die tot totstandkoming dezer tentoonstelling hadden gedragen.

Hij herinnerde de aanwezigen aan het doel vereeniging dat streefde naar de verbetering de kwaliteit van het inheemsche vee en van landsproducten, daarbij wijzende op de samenw king ten deze van het Inheemsch bestuursper neel dat moeite noch geld had gespaard om de toonstelling te doen slagen.

Ten einde de kosten daarvan te bestrijden, aan de tentoonstelling een „pasar malam" ve den, doch hoofddoel was dit niet.

Den resident dankende voor zijne aanwezig verzocht hij Zijn HoogEdelGestrenge tot de ope te willen overgaan.

In zijne toespraak verklaarde de resident dat met vreugde het verzoek der vereeniging om de toonstelling te openen had ontvangen, daarbij te gaande tot het jaar 1924, in welk jaar, op initi van den regent van Bangil, R. A. A. Marsomo vereeniging „Mardi-Rodjokono" tot stand was komen en zich onder meer ten doel had gest door middel van tentoonstellingen, de kwaliteit het Inheemsche vee in de afdeeling Bangil verbeteren.

Dank zij den in het afgeloopen jaar ondervond steun van den gouvernementsveearts en van landbouwconsulent, kon de eerste tentoonstell op gunstige uitkomsten wijzen, niet alleen ten zichte van de betere verzorging van het vee, d ook geldelijk.

Het door den veearts, den heer Doeve, gel onderzoek, had hem, resident, de overtuiging schonken, dat veel schoon vee werd voorgebr en dat, ter vergemakkelijking van de beoordeeli het vee in verschillende rubrieken was ingedeeld.

De geldelijke voordeelen dier eerste tentoonst ling bedroegen *f* 2000.—, welk bedrag heeft diend voor de oprichting van een fonds, waaru hulp kan worden verleend aan hen uit de inhee sche bevolking, die het beste vee kunnen vo brengen.

Voorts wees de resident op het van zelf sprek feit dat de assistent-resident Ter Poorten denkbeeld van den regent van Bangil krachtd had gesteund.

De verzorging van het vee in de afdeeling Ba is, naar resident's meening, eene aangelegen van hoog gewicht, niet alleen voor de Inheems bevolking, doch ook voor de suikerindustrie.

Het vee toch is voor het vervoer van het suik riet en van de landsproducten, vooral van kap een kostbaar bezit voor de bevolking, dat welke groote geldelijke voordeelen aanbrengt en wann komsten niet in gevaar worden gebracht, de bevolking, door goede verzorging, over kracht vee, ten behoeve van het suikertransport, besch

De gewestelijke Raad ziet dit groote volksbel eveneens in en steunt in verband daarmede streven der vereeniging.

...en dezen aanzien bestaat er samenwerking tusschen het bestuur en de leiders van de suikerindustrie, welke, naar de Resident hoopte, ook in de toekomst zou blijven bestaan.

Daarna verklaarde de Resident de tweede tentoonstelling voor geopend, in het vertrouwen dat ... in het belang der vereeniging, nog betere resultaten zou opleveren dan de eerste en dat allen het hunne en het werk der vereeniging zouden ... dragen.

Vervolgens werd het vee voorgebracht en rond... eid en had men de gelegenheid op te merken, dat alle inzenders veel werk van de verzorging hadden gemaakt.

Het vee was fraai versierd en werd met vruchten en groenten in de fraai versierde stallen gevoed.

Uit alles bleek dat de verzorging van vee en van landsproducten in de afdeeling Bangil verbeterd was.

Tijdens de opening van de tentoonstelling werden onder de aanwezigen opgemerkt de Assistent-Resident van Malang, de Regent van Probolinggo, de landbouwkundige van Pasoeroean, de landbouwconsulent van Malang, de inspecteur van de veeverzorging en de controleurs van Lawang en Bangil.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

...Eerbiedbetoon (Hauw) volgens de beschouwingen van een Chineesch revolutionair.

Wanneer men, zegt de schrijver, de heer Song ... in de „Pewarta Soerabaija" van 22 April ... de ouderen van dagen hoort spreken over een ...ken tot eerbiedbetoon, dan wekt dat geen verwondering, omdat eerbied behoort tot de wijze ... van China.

..., wanneer een Chineesch revolutionnair dat... doet, dan neemt men bij sommigen hunner ...chte een grooten schrik waar.

Schrijver wijst om die reden eens op hetgeen ... revolutionnaire leider, wijlen Dr. Sun Yat Sen, ... dezen aanzien beweerde en schreef dat als de ...es sprak over de oude wijsheid en beschaving het oude Chineesche volk, welke nooit worden ...en, hij altijd op den voorgrond bracht de ...trouw en eerbied (Tjiong Hauw), de liefde ... Ai), de oprechtheid (Sien Gie) en de gedul... wijze van beslechting van geschillen (Hoo ...).

...e waren de oude Chineesche lessen, die, se... de vreemdelingen onder hunne overdreven ...e leiders, onverschillig van welke kleur, in ... kwamen, zoodanig in de verdrukking ge...en, dat alles wat oud was terzijde werd ge..., met de bedoeling eene nieuwe beschaving in ...even te roepen.

... begrepen evenwel daarbij niet dat China eene ... beschaving had, dat men het goede daarvan ...ig moest handhaven en dat men het minder ... eerst moest verwijderen, wanneer dat bleek ...g te zijn.

...t eerbiedbetoon behoort tot de specifiek wijze ...eesche lessen, waarop het Chineesche volk ...ch kan zijn en dat men zeer goed aan den ...deling mag toonen.

...reed opgevatte voorschriften zijn neergelegd het boek „Hauw King" en geen beschaafde Wes...che natie kan op het bezit van zulk eene uit... en voltallige regeling wijzen.

Een ander revolutionair schrijver, de heer Mr. Kwie Too, vult het bovenstaande aan met de ...eeling, dat in de geschiedenis van de Chi...che revolutie wijlen Dr. Sun Yat Sen, onder ...ele groote leiders, bezield was met een geest, ...anstuurde op verandering, doch met behoud ... de oude Chineesche beschaving.

...en behoeft slechts kennis te nemen van het ... Sam Bin Tjoe Gie geschreven boek om te we... dat alle daarin behandelde maatregelen berust... op den grondslag van het streven naar herstel ... de oude Chineesche beschaving, zooals Dr. Sun ... Sen dat begreep.

...ze wilde het Cineesche menschelijke lichaam ...ringen van een nieuwen levensgeest, die reeds ...ng was gestuit.

...t was eene gedachte, die verandering betee...de met behoud van de beschaving en van de ...eesche moraliteit, ten einde het innerlijke van ... Chineeschen stam te verhoogen.

...e verschillende wijzen waarop die beschaving ...d geuit, eischt verandering.

Dr. Sun Yat Sen wist wel dat men daarbij copie kon nemen van de beschaving der Westerlingen, doch hij wilde de oude Chineesche beschaving toch niet op zijde zetten en, onder meer, vooral het eerbiedsbetoonprincipe handhaven dat de basis is, waarop de Chineesche beschaving, sedert eeuwen, op is gebaseerd.

In de oude tijden hield de groote massa ook zelfs aanzienlijke personen zich in China bezig met den landbouw en was de maatschappelijke samenleving gegrondvest op het familiesysteem, dat in hoofdzaak beheerscht werd door de principes van eerbied, liefde en goede trouw.

Dr. Sun Yat Sen en Mr. Tee Kwie Too namen ten aanzien van den maatschappelijken vooruitgang in China een zuiver standpunt in en streefden er niet alleen naar het landbouwbedrijf aan te vullen met de ontwikkeling van den handel en van de nijverheid, doch ook om het familiesysteem geleidelijk op zoodanige wijze te veranderen dat daaruit het nationalisme kon groeien.

Dr. Sun Yat Sen was van meening dat het land behoort aan het volk, dat het bestuur in de handen van het volk behoort te zijn en dat de inkomsten van het land aan het volk ten goede moeten komen.

Op die wijze wilde hij het eerbiedsprincipe handhaven en versterken, zoowel ten opzichte van de ouders als ten aanzien van den stam, alsmede van de groote samenleving.

Wat is toch de reden, vraagt de schrijver, dat het Chineesche volk zulk een zwak volk is?

Onder de vele oorzaken daarvan noemt hij het gebrek aan moraliteit.

Het tegenwoordige geslacht kent nauwelijks meer dat goede principe.

Wanneer men den nieuwen geest bij de jongere generatie wil ontwikkelen dan zal men moeten terugkeeren tot de lessen van het eerbiedsbetoon en deze in overeenstemming moeten brengen met de denkbeelden van den nieuwen tijd.

Opwekking tot nationalisme zal geen vruchten dragen zonder opwekking tot eerbiedsbetoon, terwijl de revolutionaire beweging niet kan slagen wanneer de lessen over dat betoon terzijde worden gesteld.

Het zijn die lessen die aan het Chineesche volk de zoo noodige kracht kunnen schenken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met een artikel van majoor R. Schuursma over de Hoogere Krijgsschool, voor zoover betrekking hebbend op de vorming van stafofficieren voor het Ned.-Indisch leger, waarmede een halve eeuw geleden een aanvang werd gemaakt. — Mr. S. Cohen Fzn. bespreekt „De opcentenverordeningen der provincie West-Java", waartegen, zooals bekend is, krachtig protest is aangeteekend, vooral van de zijde der Europeanen; ten onrechte meent schr. — Onder het opschrift „Oceanische schorsbewerking" wijdt Prof. J. A. Loebèr Jr. eene bespreking aan een onlangs verschenen buitengewoon fraai geïllustreerd boekwerk van Prof. Dr. P. Hambruch: Oceanische Rindenstoffe. — Verder volgt een Indische legende: „The birth of Woman", door Dr. J. F. Scheltema, uitgegeven naar den in zijn nalatenschap aangetroffen tekst. — Mr. J. J. van Bolhuis zegt in zijn rubriek: „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" zijn meening over de interpellatie enz. van Ir. Cramer in de Tweede Kamer over de houding der Indische Regeering ten opzichte van de bekende P.E.B.-geschiedenis in Oost-Java.

Overigens bevat de afl. de vaste maandelijksche rubrieken: Varia. — Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie (hierin bij de vorige afl. aansluitende mededeelingen omtrent het verloop der Nieuw-Guinea-expeditie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van No. 17 (10 Nov.). Een en ander uit Java's verre verleden (vervolg), door L. — Vakschool voor meisjes te Bandoeng, door M. E. R. — Tjilaut Eureun (in de Preanger), door R. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Ook dit Nr. is fraai geïllustreerd, o.a. met verschillende afbeeldingen van Inlandsche tooneelspelen te Bandoeng gegeven ten bate der slachtoffers van de aardbeving ter Sumatra's Westkust.

Les extrêmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzaak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunstdrukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de afwerking hoofdzaak en teveel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich óf op het een, óf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenloopende soorten van werk te specialiseeren. S

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw", „Het Huis Oud en Nieuw", Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het midden klasse-werk, het z. g. Handelsdrukwerk en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Klapperparelen.

Geheimzinnige uitgroeisels van plant of dier golden altoos als machtige toovermiddelen om ziekten weg te bannen. De harsachtige bollen uit de maag van sommige dieren, de zgn. bezoarsteenen werden tegen goud opgewogen.

De klappernoten die op het graf van een hadji groeien en niet grooter worden dan een kindervuist. hebben natuurlijk(!) meer dan gewone kracht. Ik heb drie stuks hiervan voor me liggen, uit Sumatra meegebracht; maar ik heb nog niets gemerkt van hun buitengewoonheid. Evenmin als en paar ringen van den akar bahar, die volgens een vermaarden professor uit Groningen, geen spoor van radium vertoonen. De wereld wil bedrogen zijn.

Klapperparels vindt men binnen in de kokosnoten; in vorm gelijk aan een kleine peer, ei of kogel, bezitten ze een melkwitten glans als echte parels van pareloesters.

De oude Rumphius beschreef reeds deze curieuse uitgroeisels in zijn „Herbarium Amboinense". Pas later in de 19e en 20e eeuw heeft men het raadsel gedeeltelijk opgelost. Vooral Dr. Hunger uit Amsterdam heeft veel hiertoe bijgedragen.

Zoo'n klapperparel bevindt zich dáár in 't vruchtvleesch, waar de kiemplant een zuigorgaan vormt. In den klapperdop zitten drie gaten; mata. Een daarvan is gewoonlijk overdekt met een vlies; de andere twee zijn door een stevigen wand afgesloten. Zelden treft men één blinde opening aan; nog zeldzamer ontbreken alle twee de blinde gaten en 't zeldzaamst van alles zoekt men tevergeefs naar welke kiemopening ook. Zoo'n geheel „blinde klappernoot" geldt als een geluksvoorwerp. Dr. Hunger wist acht stuks van deze zeldzame noten te bemachtigen en een ervan hield een prachtige „parel" in. Zij lag juist op de plek, waar de kiemopeningen moesten zijn. Waarschijnlijk stelt die parel een versteend haustorium, een zuigorgaan der kiem voor. Het pluimpje der jonge plant vond geen uitweg naar buiten, want het zachte kiemdeksel ontbrak; en onder den invloed van de kokosmelk verhardde en versteende het haustorium en werd tot parel. Heel vreemd blijft echter, dat de klapperparel grootendeels uit koolzure kalk bestaat zooals echte paarlen, ofschoon vruchtvleesch noch klapperwater kalk bevat.

Tot zoover „Rawihinggil" in No. 39 van de Javapost, welke schrijver hiermede een onderwerp aanroert, dat altijd interessant blijft, vooral uit ethnologisch oogpunt, want de batoe moestika of goeliga (om 't even of ze van plantaardigen of dierlijken oorsprong zijn) doen in den geheelen Indischen Archipel dienst als fetis; zij brengen den bezitter geluk, gezondheid, rijkdom, liefde, winst, eer; wenden onheil van hem af en dienen als medicijn of als tegengif. In een artikel van Prof. J. C. van Eerde: De samenstelling van „bezoarsteenen" (in Bijdr. Kon. Inst. dl. 82, 1926, bl. 306) wordt naar de belangrijkste literatuur verwezen.

De Indische Mercuur.

No. 45 (10 Nov.). Ervaringen der palmolieindustrie op Sumatra's Oostkust. Lezing, gehouden door Ir. H. N. Blommendaal op 4 Nov. in het Koloniaal Instituut. — De Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals; besproken door G. J. W. Putman Cramer (vervolg). — Het geïnvesteerde buitenlandsche kapitaal in de cultures ter Oostkust van Sumatra. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 15 (9 Oct. '26). Biologische bestrijding van insectenplagen door overbrenging van parasieten binnen het gebied van den Archipel, door S. Leefmans (slot). — De vrije emigratie van Java der Deli Planters Vereeniging. — Koeken van oliehoudende zaden, door W. C. Bolle. — De ouderdom van Hevea Brasiliensis. — Nieuwe vervangmiddelen van kinine. — De Ned.-Indische „Gordel van Smaragd" vergeleken met Samoa en het Maleisch Schiereiland, door Dr. H. G. Heijting. (ontleend aan de Ind. Gids).

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1926, No. 10. Een brugslag over de Tjitaroem. — Een tactische reglementenstudie betreffende de compagnie en de sectie, door P. van de Water. — Een pleidooi voor de bajonet en het jachtmes, door E. A. Nix. — Het vliegen bij duisternis beschouwd van uit een militair standpunt (slot). — Eene beschouwing n aanleiding van het artikel „Over opleiding in algemeen en schietopleiding in het bijzonder, H. T. Rooswinkel. — Over en uit den werk van den civiel en militair bestuurder (ver door P. W. F. Kaniess.

Orgaan van de Ned.-Ind. Offic.-Vereeniging.

Jaarg. 1926, No. 8. In memoriam, A. Fre berg, kapitein der infanterie. — Het Lo monument te Mataram (met afb.). — Mijn logsindrukken, door kolonel Lebaud. — weigering. — Met pensioen. II. Naar het oud door J. C. A. Bannink. — Uit pers en per — Enz.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 2 van deel 86 ('26). Die g Tiere von Niederländisch-Ost-Indien, von D F. Kopstein. — Over den invloed van phy klimatologische factoren op den gezondhe stand in het tropisch bergland Bandoeng, do Denis Mulder. — Uitkomsten van aardmagn waarnemingen te Batavia en buitenzorg, ve gedurende de jaren 1921—1925, door Dr. S Visser.

De Indische Culturen.

No. 19 (van 1 Oct.) bevat o.a. Balsa-hout in door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — Me ter voorkoming en contrôle van ziekten in de rubbercultuur, door J. Mitchell (slot). — B medicineering, toepasselijk bij rubber, door Stoughton Harris. — Rubber-positie en r restrictie. — Kapok (vervolg). — Koffie in Indië. — Chineezen-immigratie in Ned.-Ind bevolkingsrubbercultuur. (Ontleend aan Statistische Berichten).

De Tropische Natuur.

De October-afl. heeft den volgenden in Adansonia digitata L., de Baobad of apen boom, door C. N. A. de Voogd. — Over zoet palingen op Java (met kaart en ill.), door Dr. Delsman. — Manoek poetih: Leucopsar Ro (op Bali voorkomende watervogel), door V Paardt. — Dierensprookjes, door J. H. Si

⁂

Verslag omtrent handel, nijverheid en lan van Nederlandsch-Indië gedurende 1923. (van het Departement van Landbouw, enz.). tevreden, Landsdrukkerij. 1926).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch neesche pers. No. 41 en 42, 9 en 16 Oct. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante gelegenheden te Weltevreden).

Een zeilschip naar Java in 1898. (Ned. Zee 6 Nov. '26).

Grondslagen der rechtsbedeeling in Nederlan Indië, door Mr. J. H. Carpentier Alting, oud leeraar, oud-president van het Hooggerechtsh Ned.-Indië. Tweede, geheel herziene uit ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Beschouwingen naar aanleiding van een st reis naar Suriname, door Mr. J. H. van ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Bij het hart van Indië, door Marie van Ze (een 5-tal schetsen, nl.: Ardjoeno, de schitter — De heilige boom. — Het mysterie. — I Mad vlucht. — Oud-Atchin). (Amsterdam, Schelte Holkema's Boekhandel).

Handboek ten dienste van de suikerriet-cult en de rietsuikerfabricage op Java. Deel I. Meth van onderzoek van bij de Java riet-ruiker-ind voorkomende producten enz., door H. A. P. M vooren. Met afb. Vijfde druk. (Amsterdam, de Bussy).

Het Hollandsch als voertaal bij het onderw Ned.-Indië, door B(oonacker). Wetenschap Bladen. Nov. '26). (Eene beschouwing naar a ding der voordracht van Prof. D. van Hin Lamberton in het Ind. Genootschap van 8 Oct in het Onderwijstoestanden in 't verre Oosten, zonder Java en Japan).

Ter herdenking, † Ir. W. Elenbaas (oud-h ingenieur bij den Waterstaat en B.O.W. in enz. overl. te 's-Gravenhage den 9en Sept. door Ir. J. C. Voorduin. Met portret. (De Inge 13 Nov. '26).

Reisrapport van een reis door Ned.-Indië, v Juli 1925 tot 24 December 1925, door ir. Groot. (Stichting Industriefonds te Dordr ('s-Gravenhage, 1926).

Suriname.

Voor zooveel wij ons herinneren is er geen tijd geweest dat zoovele doctoren — professoren zelfs — aan het ziekbed van Suriname gestaan hebben. De belangstelling in den patiënt is, niet het minst door de Nota van den Ondernemersraad, zeer belangrijk toegenomen. De groote pers voelt dat het is: nu of nooit. Zelf ziek, worden wij letterlijk overstelpt door de uitknipsels uit de groote bladen: hoofdartikelen, vele brieven uit de kolonie, reizen in de kolonie, het een al interessanter dan het andere, meer dan wij onder de gegeven omstandigheden kunnen verwerken. Zoo hebben wij nog niet behoorlijk kennis kunnen nemen van de *„Beschouwingen naar aanleiding van een studiereis naar Suriname"*, door Mr. J. E. van Laer. 's-Gravenh., Martinus Nijhoff, ons welwillend toegezonden.

Naar de bladen, die wij uit Suriname ontvangen, doet de patiënt ook zelf zijn best om er bovenop te komen. Jammer genoeg, voor een groot deel pogingen van vreemdelingen, Amerikanen. Maar wij twijfelen er niet aan of ook hierin zal verbetering komen nu in Nederland alle krachten in dezelfde richting drijven. Wij verwachten een zeer belangrijk Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer naar aanleiding van de Surinaamsche begrooting voor 1927. Daaruit zal moeten blijken welke richting ons Parlement op wil toen opzichte van Suriname's toekomst.

* * *

„De katoen groeit goed in Suriname, doch de belangstelling voor deze cultuur schijnt nog sterker te groeien en zich voornamelijk te concentreeren op Nickerie."

Aldus vangt „De West" van 24 September een artikel aan over *„het district Nickerie"*, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het schijnt dat wij aan den vooravond staan van nieuwe belangrijke uitbreiding der katoencultuur. De onderneming Anderson (Amerikaansch en Engelsch kapitaal) in Nickerie ontving telegrafisch bericht, dat de twee eerstvolgende jaren het cultuuroppervlak met 500 akkers moest worden uitgebreid. Op dit oogenblik is de aanplant 380 akkers groot. Voor het loopend jaar zijn 170 Javaansche immigranten door de onderneming aangevraagd. Voor het volgend jaar zal de aanvraag waarschijnlijk 250 zijn....

Intusschen hebben de heeren Spakler en van Deuren den dienst dezer maatschappij verlaten en zijn zij van voornemens om zelfstandig de cultuur ter hand te nemen. Op welke schaal dit zal geschieden, is afhankelijk van de belangstelling die zij voor de katoencultuur zullen ontmoeten in Nederland, waarheen de heeren gisteren zijn afgereisd. Doch ook indien men in Nederland niet genegen is kapitaal in de katoencultuur te steken, zullen de heeren de katoencultuur in Nickerie ter hand nemen, zij het dan niet op zoo groote schaal als zij zouden wenschen.

De heer van der Velde, die op kleine schaal met den heer van Leesten in den laatsten tijd de katoencultuur uitoefende in Nickerie, is Zondag teruggekeerd van een reis naar Nederland. Volgens gerucht zal, als gevolg van deze reis, de cultuur belangrijk worden uitgebreid. Er is echter nog meer. Op de plantage 't Lot in Nickerie is optie genomen door een Amerikaansche combinatie, die ook al plannen heeft de katoencultuur ter hand te nemen. Men kan zeggen dat zich voor Nickerie een geheel nieuw verschiet opent, naast de reeds bestaande belangrijke rijstcultuur. Wat deze cultuur beteekent, blijkt uit het feit, dat de raming van den thans binnen te halen oogst tien millioen kilogram padi bedraagt voor Nickerie alleen"....

„Ook in andere richting is er een verlevendiging van den ondernemingsgeest in Nickerie merkbaar. De heeren Schünemann en Bohl zijn er bezig met een onderzoek naar de levensvatbaarheid van een aanplant van olie leverende palmen, waarbij ook bijzondere aandacht wordt gewijd aan de mogelijkheid om krappa-olie te exploiteeren"....

* * *

„De West" heeft aan den bekenden ondernemer, den heer E. B. Fairweather, gevraagd, of reeds iets resultaat bekend was van het onderzoek naar het voorkomen van cinnabar aan de Marowijne, in den loop van dit jaar ingesteld door den ingenieur W. S. Black.

„Het rapport van den heer Black, antwoordde de heer Fairweather, zal het onderwerp van bespreking uitmaken met eenige eerste klasse deskundigen in Amerika. In verband met uitstedigheid door vacantie, heeft die bespreking nog niet plaats gehad, zoodat ook een beslissing omtrent eventueele verdere exploratie nog niet genomen is.

In een verder stadium verkeeren de onderhandelingen voor de oprichting eener tweede bauxietonderneming in Suriname. Proefverscheping van bauxiet uit het Paradistrict, die op vrij groote schaal hebben plaats gehad, hebben niet alleen geleid tot een zeer gunstige beoordeeling van de kwaliteit van dit erts (dat in gehalte nog het Moengo-erts overtreft) doch aanleiding gegeven tot de uitzending van een ingenieur, die een verkenning heeft gedaan van den aanwezigen bauxietvoorraad in Para. Hij heeft kunnen vaststellen, dat de voorraad op ten minste zevenhonderdduizend ton bauxiet kan worden gesteld, wat ruim voldoende is voor de oprichting van een exploitatiemaatschappij.

De op te richten onderneming — die vermoedelijk reeds in de eerste helft van 1927 haar operatiën in Suriname zal aanvangen — heeft niet ten doel de verwerking van bauxiet op aluminium, maar zal daaruit chemicaliën bereiden. Bauxiet, dat vroeger bijna uitsluitend gebruikt werd voor de aluminiumfabricage, heeft tegenwoordig op veel ruimer schaal toepassing, onder andere voor de bereiding van cement. Vandaar dan ook, dat in weerwil van een zich snel uitbreidende productie, de vraag naar bauxiet groot blijft.

* * *

Men schrijft uit Albina aan „de West":

De heer Berkeley, een der eigenaren van de Engelsche cocosonderneming bij Galibi, aan de Marowijne-monding, wordt binnenkort terugverwacht, met een machine voor de bereiding van cocosolie en wellicht copra. Meer dan vijftigduizend cocosnoten zijn reeds in voorraad geplukt en wachten op de komst der machine.

* * *

De Vruchten Mij. Surinaam heeft vier perceelen land in erfpacht aangevraagd ten Oosten en ten Westen van de spoorbaan in het District Beneden Para, aan de Rijsdijk- en Waneweg, te zamen groot ongeveer 120 hectaren. „De West" verneemt, dat het voornemen is deze terreinen o.m. te benutten voor den aanplant van ananassen.

* * *

„De West van 8 October schrijft:

„Zooals bekend zal de heer A. A. Galjé, inspecteur voor het onderwijs, op 1 Januari 1927 den dienst met pensioen verlaten. Wij vernamen dat hij reeds 1 December a.s. zijne functie zal neerleggen en een maand vrijstelling van dienst genieten. Mr. H. A. Westrik, districtscommissaris, op dit oogenblik wd. lid van het Hof van Justitie, is definitief benoemd tot inspecteur v. h. onderwijs."

* * *

„De Periskoop" van 25 September verneemt dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat de heer Tillema een bezoek aan Suriname zal brengen.

* * *

Als Secretaris van de Groep Suriname v. h. A. N. V. is opgetreden de heer J. J. van Wouw, ingenieur bij het Departement van Openbare Werken en Verkeer, Postbus 169, Paramaribo.

* * *

De telegraafkabel Fort de France (Martinique)-Paramaribo wordt niet meer hersteld; telegrammen naar Nederlandsch Guyana (Suriname) worden dus voortaan uitsluitend gedeeltelijk langs draadloozen weg overgebracht.

* * *

Het port der briefkaarten van Suriname voor Nederland is zoowel voor de zeepost als bij verzending per landmail bepaald op 5 cent.

Curaçao.

De hervorming der politie.

II.

De eerste twee leden van art. 2 der ontwerpen verordening luiden aldus:

„De Commandant der Politietroepen of de offi-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

cier, die hem vervangt, is voor de uitoefening van den politiedienst in Curaçao verantwoordelijk aan den Gouverneur.

Hij regelt dien dienst in overeenstemming met de door den Gouverneur gegeven voorschriften en ge-ft uitvoering of doet uitvoering geven aan de van den Procureur-generaal als Hoofd der politie ontvangen vorderingen."

De toelichting bij dit artikel zegt, dat het militaire karakter van het korps, dat een onafscheidelijk deel van het leger vormt, gelijktijdige ondergeschiktheid van het personeel aan een burgerlijke en aan een militaire overheid uitsluit. De commandant behoort belast te worden met het volledig gezag over de militairen en zonder inmenging van anderen, het verantwoordelijk hoofd te zijn, in wiens gezag en bevoegdheid niet mag worden ingegrepen.

„Aan de verhouding tusschen Procureur-generaal als Hoofd van politie, ingevolge het eerste lid van artikel 153 van het Regeeringsreglement en den Commandant mag niet het begrip van ondergeschiktheid van dezen aan genen worden gehecht in den zin van de uitdrukking „onder de bevelen van" in militaire verhoudingen."

„Deze verhouding," zoo lezen wij verder, „zal worden geregeld op overeenkomstige wijze als zulks in Nederland is geschied ten aanzien van de verhouding tusschen den Procureur-generaal bij een Gerechtshof (in diens functie van fungeerend directeur van politie) en een commandeerend officier der Kon. Marechaussee".

Er kan tegen deze vergelijking geen bezwaar bestaan, mits maar in het oog gehouden wordt, dat de betrekking van directeur van politie in wezen niets te maken heeft met die van Procureur-generaal bij een Gerechtshof. Laatstgenoemden zijn dan ook slechts met de tijdelijke waarneming dier betrekking belast. Even weinig heeft het hoofdschap der politie op Curaçao te maken met het justitieele deel der taak van den Procureur-generaal.

De M. v. t. vervolgt:

„De fgd. directeuren van politie in Nederland toch moeten waken voor de handhaving van wetten enz., voor de rust en veiligheid van den staat en voor de bescherming van personen en goederen; ten deze zijn het Hoofd van politie te Curaçao wel dezelfde verplichtingen opgelegd. Hem worden daartoe Politietroepen ter beschikking gesteld, verrichtende de politie-militairen hun dienst onder de bevelen van hun militairen commandant. De beschikking, welke de Procureur-generaal voor het uitoefenen van den politiedienst over de militairen heeft, kan bij een militair corps slechts worden uitgeoefend door het van den Commandant vorderen van politiediensten en het geven van voorlichting omtrent het verrichten van die diensten, omdat de militaire meerderen bij uitsluiting bevoegd zijn dienstbevelen aan het personeel te geven.

Na het uitvaardigen der vordering late de Procureur-Generaal zich in geenen deele verder in met de uitvoering daarvan. Hoewel overleg tusschen beide autoriteiten zeer zeker gewenscht zal zijn, regelt de Commandant zelfstandig de bijzonderheden voor de uitvoering van die vorderingen en de daartoe vereischte verrichtingen geschieden buiten medewerking van den Procureur-Generaal, zijnde de Commandant voor de richtige uitvoering daarvan rechtstreeks verantwoordelijk aan den Gouverneur.

De vorderingen van den Procureur-generaal moeten van ruime strekking zijn, omdat de militaire Commandant niet alleen verantwoordelijk behoort te worden gesteld voor eene richtige wijze van uitvoering daarvan, doch ook ten volle aansprakelijk is voor het wel en wee zijner onderhebbenden. Het zoude onbestaanbaar zijn, dat een ander dan de militaire Commandant de gedetailleerde bevelen voor de uitvoering der vordering aan zijne onderhebbenden verstrekte.

Echter zal de Procureur-generaal van den Commandant rapport ter zake kunnen vorderen, zoodat hij reeds spoedig na den aanvang der verrichtingen in staat is te beoordeelen of zijn vordering is uitgevoerd op een wijze als strookt met de bedoeling, waarmede zij werd gedaan en kan hij, als zulks noodzakelijk mocht blijken, op de noodige veranderingen aandringen. Zal de bovengeschetste gedragslijn moeten worden gevolgd in het geval van vordering, in het algemeen zal den Commandant de verplichting worden opgelegd om voorvallen, waarvan de kennis voor den Procureur-generaal van belang geacht kan worden, onverwijld aan deze te melden, terwijl laatstbedoelde autoriteit nog vendien periodiek een politioneel verslag zal [illegible] nen vorderen.

De Procureur-generaal en de Commandant [illegible] len zich als naast elkander staande autorit[illegible] streng op het aldus voor ieder afgebakend ge[illegible] hebben te houden."

Het vermoeden is niet ongewettigd, dat men te doen heeft met een compromis tusschen [illegible] militairen commandant, die hoofd der politi[illegible] worden en den procureur-generaal, die het [illegible] wil. Vooral draagt hiervan het kenmerk het [illegible] van artikel 2:

„De Commandant is echter bevoegd tegen [illegible] vangen vorderingen van den Procureur-gen[illegible] bezwaar te maken bij den Gouverneur; de be[illegible] sing van den Gouverneur wordt zoo spoedig [illegible] gelijk ten uitvoer gebracht. Kan in spoedgev[illegible] de beslissing van den Gouverneur niet worden [illegible] gewacht, dan zal de Commandant zijn eigen [illegible] zicht volgen, onder gehoudenheid evenwel on[illegible] wijld, zoowel den Procureur-generaal in kenn[illegible] stellen met de voorloopig getroffen maatregelen [illegible] de beslissing van den Gouverneur eventueel al[illegible] in te roepen."

In de gegeven omstandigheden was deze sc[illegible] king wellicht de beste, die men krijgen kon, [illegible] daarom willen wij er niet veel van zeggen, sle[illegible] ho[illegible]n, dat deze laatste bepaling nimmer zal be[illegible] ven te werken. Liever hadden wij gezien, dat [illegible] zich ook formeel had kunnen vereenigen met [illegible] oplossing, die wij eerder aanbevolen hebben: [illegible] afzonderlijk hoofd der politie, in het justitieele [illegible] derworpen aan de bevelen van den Procur[illegible] generaal als hoofd van het parket. Practisch [illegible] het daarop nu ook wel neerkomen. Dan had [illegible] echter de onaangename mogelijkheid van be[illegible] op den gouverneur uit de verordening weg kun[illegible] laten.

Aruba.

De *Amigoe* verneemt, dat de gezaghebber [illegible] Aruba, de heer F. Quast, als zoodanig ontslag [illegible] gevraagd.

Hendrikschool.

Hetzelfde blad ontleent aan *het Huisgezin* [illegible] bericht, dat de heer H. J. A. Schroeder, hoofd [illegible] openbare school te 's Hertogenbosch, zal wo[illegible] benoemd tot hoofd der Hendrikschool op Cura[illegible]

Uit den Verren Vreemde.

Financieele en commercieele betrekkingen tusschen Japan en Nederl.-Indië.

Door de zich verdringende actualiteiten is de [illegible] langrijke nota door de Japansche Handelsver[illegible] ging te Soerabaja ingediend aan het in Septem[illegible] te Tokio gehouden Consulaire Congres, wat bli[illegible] liggen.

Na voorop gezet te hebben dat de Jap. Han[illegible] ver. de hoop koestert, dat nu eens tot „doen" [illegible] worden besloten, naar aanleiding van dit door [illegible] Jap. Depart. v. Buitenl. Zaken samengeroepen [illegible] gres, zet de nota toestand en wenschen uiteen o[illegible] hier (verkort) weergegeven wijze, die niet al[illegible] voor Japan, maar ook voor N.-I. leerzaam kan [illegible]

Wij hopen, dat er *een orgaan* zal worden ges[illegible] pen *voor geldverschaffing* aan importeurs en in [illegible] binnenland gevestigde Japanners. Motiveering: [illegible] thans hier gevestigde Japansche banken t.w. [illegible] Taiwan Bank, de Yokohama Specie Bank, de Mit[illegible] Bank en de Ka-Nau Bank (Semarang) leggen [illegible] in hoofdzaak toe op den wisselhandel, en het [illegible] zeer te betreuren, dat dientengevolge plaatselijk [illegible] vestigde Japanners geen hulp en faciliteiten [illegible] haar genieten voor de financiering hunner han[illegible] zaken.

Voor de Japanners is het niet mogelijk het v[illegible] beeld van den Europeeschen handel te volgen [illegible] betaling op langen termijn, maar in den detailh[illegible] del is het toch onmogelijk te werken met min[illegible] dan twee of drie maanden crediet. Zelfs als [illegible] meeloopt, duurt het vooral bij transacties met [illegible] Buitengewesten dikwijls nog geruimen tijd la[illegible] vóór men inderdaad zijn geld binnenkrijgt.

Daarom is het zeer bezwaarlijk om goederen [illegible] importeeren op conditie van betaling twee ma[illegible] den na zicht. En waar de economische ontwikkel[illegible] der Buitengewesten hoe langer hoe meer voo[illegible] schrijdt is het ter bevordering van den Japansch[illegible] detailhandel in die streken dringend noodig, d[illegible] een locaal orgaan worde geschapen tot verleen[illegible]

financieele faciliteiten aan importeurs. Willen onzen importhandel op Java bevorderen, dan en wij in de eerste plaats zorgen voor expansie et Javaansche binnenland, d.w.z. voor rechtksche aanraking met de verbruikers. Zolang de Japanners in het binnenland niet ged worden, zijn zij aangewezen op de tusschenst van Chineezen en hebben zij geen kans voore komen.

Concrete voorstellen: 1. De bestaande instellinworden verbeterd en bovenbedoelde taak wordt opgedragen; 2. plaatselijke kleine banken len opgericht, waarin ook plaatselijk gevestigJapanners aandeelhouders zijn.

Bij voorstel 2 wordt vooropgezet, dat het Japangouvernement kapitaal verschaft tegen lage

Het is voorts noodig, dat *snelle schepen in de vaart worden gebracht* ter verbetering van het vervan passagiers en goederen.

Toelichting: Ten aanzien van onzen handel op Nanyo zijn wij in vele opzichten bevoorrecht; in vergelijking met den aanvoer van goedeuit Europa zijn wij geografisch zeer in het voordeel. Maar door den tegenwoordigen toestand scheepvaartverbinding laten wij dit krachtige in den concurrentiestrijd om zoo te zeggen gebruikt. Wij hebben onze Nanyo Yus en Kaisha haar schepen doen er een maand over om Japan naar Java te komen. Waar men nu tusEuropa en Ned.-Indië prachtschepen in de brengt teneinde den afstand te bekorten en ende het commercieel overwicht te behouden de concurrentiestrijd tusschen de verschillanden met den dag heftiger en scherper daar is onze scheepvaart met schepen wel uit den tijd, die een maand daarvoor noodig hebben. Op die wijze kan onze handel op de zich onmogelijk ontwikkelen, vooral waar den uit Europa verleden jaar 30 pCt. verzijn. De Java-China-Japan-Lijn, die zonder subsidie, geklemd tusschen onze beide maatschappijen, de vaart tusschen Japan en Ned.-Indië houdt, heeft fraaie schepen, heeft veel zorg goederen en passagiers en is bereid om zelfs kleine quanta goederen allerlei havens aan te doen, waar onze reederijen niet over denken. Boven is zij vrijgevig met vrijbiljetten aan afpers, en zoo genieten wij Japanners van een vreemde maatschappij dus meer coulance dan van eigene.

Bovendien liggen de vertrekdata van de schepen Nanyo Yusen Kaisha en Osaka Shosen Kaisha dikwijls slechts twee of drie dagen uit elkaar, hetvoor afschepers en passagiers dikwijls een inconveniënt is.

Concreet voorstel: De beide gesubsidieerde maatschappijen moeten de vaart herzien en meer snelheid erin brengen. Als het voorloopig niet mogelijk is snelle schepen voor het vrachtverkeer in de vaart te brengen is het wenschelijk, dat althans twee passagiersschepen den dienst onderhouden en andere schepen voornamelijk voor het vrachtverkeer bestemd worden. De passagiersschepen moeten wel snel loopen, maar behoeven niet kostbaar te zijn ingericht. Zij moeten behoorlijke accommodatie bieden voor de middelklassen, zoodat passagiers zonder ongemak hun gezin kunnen medenemen.

Verder behoort er een *gezaghebbend centraal orgaan* te worden geschapen, dat zich in hoofdzaak toelegt op de studie van handel en nijverheid, dat de betrekkingen onderhoudt tusschen Japan en Nanyo en dat leiding en voorlichting kan geven.

Toelichting: Een orgaan als bovenbedoeld ontbreekt te eenemale. Zelfs bij de Jap. regeering bestaat ten aanzien van buitenlandsche aangelegenheden geen eenheid en samenwerking tusschen de departementen van Buitenlandsche Zaken en van Handel en Nijverheid. Plaatselijke organen, handelsvereenigingen en kamers van koophandel gaan hun eigen gang en dit geeft aanleiding tot veel verkeerdheden.

Evenmin bestaat er eenheid in onze nijverheid; dit leidt tot allerlei verwarring met betrekking tot Japansche handelsartikelen, veel nadeel en weinig voordeel. En naar onzen indruk is de langzame voortgang van onze buitenlandsche expansie, de traagheid der ontwikkeling van onzen handel voor een goed deel te wijten aan gemis aan samenwerking tusschen industrieele corporaties en kamers

van nijverheid in het moederland en de handelsvereenigingen in den vreemde.

Als men ziet hoe voor de organisatie van den Duitschen handel autoriteiten en particulieren de grootst mogelijke samenwerking betrachten, dan bespeurt men, hoe zulk een regeling snelle en blijvende resultaten schept.

Dan zet de nota uiteen hoe de Jap. H. V. *over commissies* denkt.

Wij hebben kortgeleden een reisgezelschap uit Tokio kunnen begroeten, nu zal er weer een commissie van kooplieden uit Osaka komen met handelsmonsters, en daarna zal er weer een gezelschap met steun van het Dept. van Handel en Nijverheid worden uitgezonden. Het is moeilijk te begrijpen welk doel het zenden van dergelijke commissies naar Java heeft. Wij zijn niet tegen handelscommissies en ontkennen geenszins het nut van dergelijke reizen. Maar onze hier gevestigde handelaren hebben voor de introductie van Japansche waren al vele jaren lang veel tijd en vlijt geofferd en gaan steeds voort artikelen uit het moederland te betrekken en aan de markt te brengen. Wij zien dus niet in, waarom daaraan hier telkens weer zooveel kostbare tijd en zooveel geld moet worden besteed.

Als fabrikanten een onderzoek- en studiereis willen komen maken in het afzetgebied van hun artikelen, dan heeten wij ze met open armen welkom, dan erkennen wij gaarne het nut van hun komst. Fabrikanten kunnen dan uit eigen ervaring zien hoe zwaar de concurrentie is van Japansche met Europeesche waren. En het zal hun misschien een spoorslag zijn zich tot het uiterste in te spannen. Als zulke studiereizen leiden tot kennismaking met zeden en gewoonten der Inlanders en tot verbetering van de Japansche producten dan zijn wij er vurige voorstanders van.

Maar wij vragen ons met bevreemding af, als men weer voorstellen doet om zakencommissies uit Japan af te vaardigen, waarom raadpleegt men dan niet liever eerst de hier gevestigde Japanners, die al jaren lang in de frontlinie gestreden hebben om voor Japansche goederen een blijvende markt te veroveren? Wij betreuren het zeer, dat de regeering bij alles wat zij doet, slechts luistert naar adviezen van Japanners in het moederland en geenerlei aandacht schenkt aan de opinies van Japanners in den vreemde. Wij behooren volstrekt niet tot degenen, die in alles op regeeringshulp meenen te mogen rekenen, maar het is onze overtuiging, dat een gelijke aandacht geschonken aan adviezen van Japanners-in-den-vreemde meer aan het beoogde doel beantwoorden zou.

Wij vernemen, dat het departement van Handel en Nijverheid thans weder 300.000 yen beschikbaar stelt voor een uit te zenden commissie (15.000 yen per persoon); als men weer eens zulk een bedrag wensch te besteden aan de bevordering van onze economische expansie in de Nanyo, dan zou er, naar onze overtuiging, een andere uitstekende bestemming voor te vinden zijn.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

INDISCHE VULKAANBESTIJGINGEN.

Voor een volle zaal sprak Dr. W. van Bemmelen, Oud-Directeur van het Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia, op Maandag 8 November j.l., over „Indische Vulkaanbestijgingen", welke buitengewoon belangrijke en boeiende voordracht werd toegelicht door een interessante serie van lichtbeelden. Na een kort woord van inleiding van den voorzitter, den heer E. Roodhuyzen, werden bij de leden der afdeeling vd. onzer Vereeniging, voor zooveel zij in Ned.-Indië korten of langen tijd hadden vertoefd, door den spreker weder herinneringen wakker geroepen van al het schoons, hetwelk zij hadden gezien en veler aandacht werd vastgehouden door natuurtafereelen, hun onbekend, waarmede zij thans op zoo'n prettige wijze konden kennis maken.

Zij, die niet zoo gelukkig waren geweest en vooral de bijzonder talrijke jeugd van het Gymnasium, H.B.S., Handelsschool en Muloschool, werden ingeleid in de overschoone, maar ook dikwijls beangstigende vulkaanwereld, waarbij hun een blik werd gegeven in de wordingsgeschiedenis der vulkanen.

Die merkwaardige wereld van verwoesting en wederopbouw tengevolge van overweldigende natuurkrachten werd ons in woord en beeld voorgetooverd en onze toevenaar deed dit op zulk eene onderhoudende en geestige wijze, dat zijn gehoor voortdurend daardoor werd geboeid.

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

De prijs zal zijn f 4.50. S

Met een warm applaus dankten de aanwezigen den spreker voor den leerzamen en interessanten avond.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN

op *Woensdagavond 24 November 1926, half acht,* in de Coöp. Landbouw Handels-Vereeniging, Stationsstraat, door den Weledel Geb. Heer Ch. Dumont, leeraar aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, over: *„Uit den Hindoetijd op Java".*

Leden vrijen toegang, met recht op twee introducée's à *f* 0.25; begunstigers alleen vrijen toegang voor zich. Alle anderen *f* 0.50.

HET BESTUUR.

Afdeeling Nijmegen.

Programma der Tentoonstelling van *Indische Kunst- en gebruiksvoorwerpen,* te houden in de gemeentelijke Hoogere Handelsschool, *Bijleveldsingel 20,* van Zaterdag 20 November t.m. Zaterdag 27 November a.s.

Toegang tot de tentoonstelling uitsluitend Bijleveldsingel No. 20.

De tentoonstelling is geopend: Zaterdag 20, Woensdag 24 en Zaterdag 27 November: van 2 tot 5 uur nam.; Maandag 22, Dinsdag 23, Donderdag 25 en Vrijdag 26 November: van 3.30 tot 5.30 uur nam.

Vrij entrée voor alle belangstellenden.

LEZINGEN, enz.

1. *Vrijdag 19 Nov.,* 's avonds 8 uur precies: *Pater Vertenten M.S.C., „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinée",* lezing met lichtbeelden in de Groote Foyer van den Stadsschouwburg, hoofdingang.

2. *Woensdag 24 Nov.,* 's avonds 8 uur precies: de heer *W. A. Uiterwijk: „Een reis door Sumatra's Westkust",* lezing met lichtbeelden in de Groote Foyer van den Stadsschouwburg, hoofdingang.

Tot deze beide lezingen hebben *Leden en Begunstigers vrij entrée,* elk met een invité, op vertoon van het toegezonden programma.

3. *Zaterdag 27 November,* 's middags 3 uur precies: de *„Java-Film"* (Ufa) in het Olympia-theater, Lange Burchtstraat 8.

Leden en Begunstigers hebben hier vrij entrée, elk met een invité, op vertoon der twee toegezonden toegangsbewijzen.

De Secretaris,
GESCHER.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

INDISCHE TENTOONSTELLING.

In de bovenzaal van de Heerensocieteit aan de Groote Markt houden „Pictura" en onze afdeeling gezamenlijk eene tentoonstelling van etsen, schilderijen en nijverheidskunstvoorwerpen, geheel aan Indië gewijd.

Reeds bij het binnentreden wordt het oog geboeid door de zeer mooie etsen van J. Poortenaar, waarvan vooral een der grootste, voorstellende „Indische Prauwen", zeer bekoort. Verder in de zaal zijn meer de schilderijen ten toon gesteld, waarbij vooral No. 37 „Een Javaansche Landweg" de aandacht trekt, terwijl de etsen No. 32 „Palembang" en 33 „Dorpsplein" buitengewoon mooi zijn. De wajangdansers en acteurs hebben den schilder blijkbaar door hun houding en kleurrijke costuums zeer getroffen, ten minste vele schilderijen vertoonen dit onderwerp en allen zijn zonder onderscheid — ook voor hen, die Indië en zijn volk niet kennen — vol bekoring. Boeatan stond bereidwillig de mooie kains met hun harmonieuse kleuren en goudschitteringen ter versiering af. Zij geven de zaal een warm en intiem karakter, een indruk, die nog verhoogd wordt door de inzendingen van particulieren. Het is mij een genoegen onze Groningsche leden op te wekken deze tentoonstelling, welke nog tot 28 November geopend is en waartoe leden van Oost en West vrij entree hebben, te gaan bezoeken. Misschien valt uit de inzendingen van Boeatan nog wel een mooi St. Nicolaascadeau uit te zoeken. Reeds den eersten dag waren verscheidene voorwerpen verkocht.

J. FRANKE,
Secr.-Penningm.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De besturen der afdeelingen worden er attent op gemaakt, dat indien men de beschikking verlangt over de Suriname-film, deze dient te worden aangevraagd bij den heer Graaf van Limburg Stirum, Arnoldlaan 5, Bloemendaal.

HOOFDBESTUUR DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

R. Zuyderhoff, Voorzitter.
F. van Peski, Onder-Voorzitter.

F. H. W. J. R. Logeman, Lid.
F. H. A. van der Brugh, Secr.-Penningm.
E. Roodhuijzen, Amersfoort.
G. C. van den Wall Bake, Amsterdam.
W. C. Clasener, Amsterdam.
J. C. Baars, Apeldoorn.
Mr. J. Huges, Arnhem.
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer.
J. Franke, Groningen.
H. F. Wagenaar-Reisiger, Haarlem.
J. A. van Hamel, Leiden.
F. E. Luitjes, Nijmegen.
Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam.
H. Somermeijer, Utrecht.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-IN[DIË]

H. P. Brussaard, Copernicuslaan 219, 's-Gravenh[age].
H. M. J. Eggenhuizen, K. Ronnerstraat 1, Amster[dam].
K. Gorter, Jagthuisstraat 33a, Rotterdam.
J. van 't Slot, Ampzingstraat 11, Haarlem.
M. Vastenhouw, Leidsche Vaartweg 213, Haarlem.
Allen onderwijzer 2e kl. bij het O.E.L.O. in Ned.-Indië.
W. K. F. Gouwe, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Med. doct. arts, Veere.
H. A. D. van Walchren, gegradueerd adj. accountant bij een der Accountantsdiensten, Elsstraat 8, 's-Gravenhage.
W. van Wijngaarden, R. K. geestelijke van den ... rang, Tilburg.
Ir. P. A. Vos van Zalingen, Electrotechnisch ingenieur der 3e kl. bij den dienst voor waterkracht en electriciteit, 2e Sweelinckstraat 145, 's-Gravenhage.
J. A. Schnaar, Stenograaf 2e kl. b. d. Volksraad, Boezem 18, Rotterdam.
Dr. G. M. Streef, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Bergweg 224a, Rotterdam.

INDISCHE VERLOFGANGERS:

J. H. A. de Voogt, Hoofd v. d. Administratieven dienst der Staatsspoor en Tramwegen, p.a. Haagsche ... missiebank, Den Haag.
H. van Lück, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. B... in commissie b. d. dienst der Landelijke In... te Bodjonegoro, Edisonstraat 85, 's-Gravenh[age].
Ir. J. J. A. de Groot, Hoofd v. d. Ind. Centr. A... fingsdienst, p. a. J. D. Hoek te Wateringen (Z...
Mevr. E. A. Logeman, geb. Hartelust, Onderwijzeres der 2e kl. b. h. O. E. L. O.; Adm. de Ruyterweg ..., Amsterdam.
K. Supheert wnd. adj.-inspecteur van Financiën, ...nerstraat 50, Assen.
Mej. H. A. de Ruijter van Steveninck, Onderwijzeres der 2e klasse bij het Openbaar Europeesch ... Onderwijs, Bentinckstraat 13a, 's-Gravenhage.
C. Lorrier, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., ... kade 755, 's-Gravenhage.
J. C. Duchateau, Hoofdinstrumentmaker b. d. S.S. en Tr., Daguerrestraat 107, 's-Gravenhage.
L. H. W. van Sandinck, Gouverneur der Mol[ukken], Valeriusstraat 84, 's Gravenhage.
A. Kort, Tijd. wnd. werktuigkundige bij de S... spoor- en Tramwegen; p/a A. Hilekman, Pl... Middellaan 19, Amsterdam.
Dr. I. Boldingh, Wetenschappelijk assistent bij de onderafdeeling Zaadteelt van Eenjarige gewassen van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw van het Departement van Landbow, Nijverheid en Handel; 2e Constantijn Huygensstraat 42, Amsterdam.
C. Ebes, Tijd. wnd inspecteur bij den P.T.T.-dienst, p/a W. P. van Meeerkerk, Beeklaan 435, 's Gravenhage.
H. J. A. M. Hermans, Teekenaar-constructeur bij S.S. en Tr.; Prinsestraat 8, 's-Gravenhage.
Mr. L. Einthoven, Tijd. buitengewoon substituut-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia; p/a Hotel Rigis, Montreux.
H. Fehl, Opnemer bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit; Moltkestrasse 10, Glückstadt.
W. Vermeulen, Technisch ambtenaar 1e klasse bij ... dienst P.T.T.; p/a Wed. Trijselaar, Nieuwe ... te Zierikzee.

MET PENSIOEN.

R. A. H. Thierbach, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; p/a Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
J. J. R. Raat, Ingenieur bij de fabriek der Opium... te Batavia; p/a E. de Penasse Mouwen, Prins Hendrikstraat 9a, Eindhoven.
J. F. G. J. Beelen, Techn. ambtenaar 1e kl. bij P.T.T.-dienst; Budel (N.-Br.) School.
B. W. v. d. Zwaan, Loods 1ste klasse; Avenue ... José 144, Brussel (Woluwe St. Lambert).
J. J. Vorderman, Tijd. wnd. Ambtenaar 3e kl. ... Uitvoerrechten en Accijnzen; Sneeuwbalstraat ..., 's-Gravenhage.
A. W. Ph. Rhenardus, Onderwijzer in Suriname; Helmerstraat 6 III, Amsterdam.
A. H. Warnaar, Inspecteur bij het Inlandsch Onderwijs; F. C. Donderstraat 13, Utrecht.

...denlijst van de Afdeeling Twente.

...zitter: Ir. J. D. Ruys, Enschedé, Marthalaan.
...etaris: G. W. Stroink, Enschedé, Goolkatenweg 80.
...ningmeester: I. A. Nijhoff, Enschedé, Groen van Prinstererlaan.

Leden:

...sma, Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37; G. J. van Heek en Zonen, Enschedé; B. J. ter Kuile, Enschedé, Gronausche straatweg 124; Mevrouw J. B. ter Kuile—Blijdenstein, id.; E. D. B. Mans, Enschedé, ...rningerstraat 118; G. Milius—Ribbels, Enschedé, ...ndastraat 24; Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Enschedé; Mevrouw S. E. H. Ruys—Jolles, Enschedé, Marthalaan; F. Borst, Lonneker, Hengelosche weg; ...D. Ph. Bouman, Hengelo, Deldenerstraat 192; Ir. ...Kroese, Hengelo, Wolter ten Catestraat 61; J. Maas, p/a. de Openbare Leeszaal te Hengelo; J. Overweg, Hengelo, Enschedésche straat 305; Machinefabriek Gebr. Stork en Co., (Afdeeling Reclame) te Hengelo; H. Wevers, Hengelo, Middenstandswoningen, Bornerstraat; I. L. L. Tilanus te Almelo; H. J. H. Gelderman te Oldenzaal; J. de Vries, Directeur Pythagorasschool te Ommen.

Begunstigers.

G. J. van Heek en Zonen te Enschedé; Machinefabriek Gebr. Stork te Hengelo; Kon. Weefgoederenfabriek v.h. C. F. Stork te Hengelo; M. A. H. M. Stroink, Burgemeester van Lonneker; Dr. B. van Delden, Enschedé, Hengelosche straat 42; Dr. E. E. Mogendorff, Enschedé, Parkweg 51; F. R. van Streun, Enschedé, Bleekerstraat 93; Mevrouw C. C. A. de Bruine—van Dorp, Enschedé, Haaksbergerstraat 294.

Mutatiestaat van 10 tot 17 November.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
...ma, Onder-Luitenant N.-I. L., Oegstgeest, Regen...laan 19. f 5.—. (Afd. Leiden)	Administrateur Oost en West.
...ger, Indoloog, Leiden, Hooge Rijndijk 198. f 4.—	den heer A. de Man te Leiden.
...g Liem, Student, Oegstgeest, Terweeweg 60. 250	Secretaris Afd. Leiden.
...C. Schoevers, Secretaris „Landbouwkundig Tijdschrift", Wageningen, Nassauweg 5. (Afd. Arnhem). f 5.—	Administrateur Oost en West.
...Minkman, Arnhem, Steenstraat 40. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
...Nijhoff, oud-ontvanger N. I., Enschedé, Groen van Prinstererlaan. f 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
...de Neeve, Directeur Nationale Bankvereeniging Breda, Willemstraat 9. f 5.—	Secretaris Afd. Breda.
...Schlüsser, Breda, Molengracht. f 5.—	
...A. van Hooydonck, Leeraar M. O., Nijmegen, Stijnstraat 20. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...kx, Leeraar Fransch M. O., Nijmegen, Heijdenstraat 52. f 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
...Slabbekoorn, Leeraar Ned. M. O., Nijmegen, ...chemstraat 6. f 5.—	
B. C. Persenaire, Arts, Nijmegen, Wilhelmina...6. f 5.—	
...Immink, Directeur van een Levensverzekering Den Haag, Huize „De Peppel", Blauwe Kamer... Marlot. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...oop, Civier Ingenieur, Den Haag, Alexander...weg 4. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
A. F. Quentin, Oud Hoofdambtenaar O. I., Den Haag, Columbusstraat 252. f 5.—	
...van Rossum, Oud Bestuurslid N. H. M., Den Haag, Frederik Hendriklaan 2. f 5.—	
...de Jong, Scheikundig Ingenieur, Den Haag, ...enslag 38. f 5.—	
...Lammers Lisnet, Oud Hoofdingenieur S. S., Den Haag, Sportlaan 7. f 5.—	
..., Beheerder van „Hotel Paree" te Paree (res. ...). f 5.—	den heer A. van der Stoep te Paree.
...Bickart, p/a. Landbouw Onderneming „Tratak" ...darsedajoe (Batang). f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
...van der School, Administrateur Onderneming „...g Djohore" te Medan. f 6.—	

Rectificatie: F. Borst, Fabrikant, Lonneker, Hengelosche weg. f 5.—.

Contributieverhooging:

C. J. B. J. Bartolotti Rijnders, Nijmegen, Groesbeeksche weg 36, van f 2.50 op f 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

...mann, Nijmegen, van Slichtenhorststr. 69. f 2.50	Mejuffrouw A. G. H. van Mensch te Nijmegen.
...M. Stroink, Burgemeester van Lonneker, f 2.— (...velijk vermeld als lid ad f 5.—)	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
...Scheltema de Heere, Secretaris Dep. der Marine, ...g, Bankastraat 93. f 1.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Afschrijven:

...n, Secretaris van „Cultura", Utrecht, Burgemeester Reigerstraat 83.
..., Marsman en Co., Amsterdam, Keizersgr. 270.
J. Hamme, Amsterdam, Achtergracht 3.
Th. Hillen, Directeur Verbandstoffenfabriek, Arnhem, Nieuwe Kade 18.

Adresveranderingen:

...n West, Administrateur s.f. „Djatibarang", van: Amsterdam, Heerengracht 477, naar: Vlaardingen, ...weg. f12.— (behoort tot Afd. Rotterdam).
..., van: Soerabaja naar: Amsterdam, Nieuwe Spiegelstraat 17, p/a. Amsterdamsche Mij. van Levensverzekering. f 5.— (heeft contributie '26 en '27 reeds ...).
...G. Dikshoorn, oud-Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. van: Malang naar: Leiden, Jan van Goijenkade 7.
...van Loon, Leeraar M. K. L. S., van: Apel..., Sumatralaan 3 naar: Deventer, Hotel Keizers... f 5.—
...Fock, oud-Gouverneur-Generaal N.-I., van: Buitenzorg naar: Den Haag, Hotel De Bellevue, Bezuidenhout 15. f 5.—
...de Calonne, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, van: ...heitstraat 593 naar: Copernicusstraat 119.
H. Polak, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Thomsoonlaan 22 naar: Stephensonstraat 9.
Mevrouw de Weduwe M. Naessens-Wardenaar, Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Van Boetzelaerlaan 19.
J. B. Hartelust, Ass.-Resident, van: Den Haag, Lubeckstraat 80 naar: Tegal.
L. C. Heyting, Controleur B.B., van: Medan naar: Weltevreden, Koningsplein Oost 18.
P. J. Deijs, Gedipl. Gezaghebber B.B., thans te Sinabang (Atjeh).
W. A. G. Perks, Controleur B.B., thans te Goenoeng-Sahilan (Bengkalis).
B. H. Gronewold, Kapitein der Infanterie, thans te Fort de Kock.
Dr. J. W. Poser, Dirigeerend Officier van Gezondheid, thans te Malang.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
Hofleveranciers
GROENMARKT 27
TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPôT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA 5027

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
SUEZKADE 122a/b-DEN HAAG-TEL. 33472

Gearriveerd per S.S. „Kangean" groote zending 5207

Kroepoek Oedang, Sidjo Ardjo Mie, Deng-Deng, enz. enz.

Prima kwaliteiten. Voordeelige prijzen.

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 12503 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN. 5022

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN

doet verstandige dingen.
Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie, kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.
Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.
Ook zijn reclamedrukwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat *slecht reclamedrukwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.
Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag: S

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements 5015
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN" · RESTAURANT „DE TWEE STEDEN"
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 **'s-Gravenhage**

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aanzien van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst.
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia.* 5215

Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAHAN"
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
van Boetzelaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 50248